

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Η Μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία Ειδίκευσης

«Διοικητική της διακινδύνευσης στην παγκόσμια πολιτική»

Παπαϊωσήφ Ανδρέας

Τριμελής επιτροπή:

(ε) Αναπληρωτής Καθηγητής, Σ. Πετρόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής, Ε. Φακιολάς
Επιστημονικός Συνεργάτης, Α. Κάργας

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2023

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL & POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE & INTERNATIONAL RELATIONS

MASTER'S PROGRAMME IN
"GLOBAL RISKS AND ANALYTICS"

The reform of the United Nations Security Council

*Master's dissertation specializing in
"Risk management in global politics"*

Andreas Papaioisif

Committee:

(s) – Associate Professor, S. Petropoulos
Associate Professor, E. Fakiolas
Scientific Associate, A. Kargas

Final version

Corinth, Greece, 2023

Abstract

This diplomatic thesis is conducted following an extensive research effort regarding the reform of the United Nations Security Council. Initially, an overview of the United Nations and the Security Council's existence is provided. Subsequently, the historical attempts towards achieving reform, the necessity expressed in international literature and the various reform approaches are outlined, both from individuals associated with the United Nations and its member states. Following that, the research delves into a case study analysis focusing on the member states of the organization comprising the "Group of Four" (G4 Group) and their proposed reform model, as well as the positions of the four representatives on the issue of reform. Moreover, within the case study analysis, a risk management analysis was conducted concerning the risks arising from a reform of the Security Council in accordance with the "Group of Four" reform model.

Key words : United Nations, Security Council, Reform, Group G-4, risk assestment, Resolution, General Assembly, Brazil, Germany, India, Japan.

Περίληψη

Η διπλωματική αυτή διατριβή διεξάγεται μετά από εμπειριστατωμένη έρευνα που πραγματοποιήθηκε σχετικά με το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Αρχικά, δίνεται μια επισκόπηση της ύπαρξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου Ασφαλείας. Έπειτα, παρατίθενται οι προσπάθειες που έχουν γίνει διαχρονικά ως προς την επίτευξη μιας μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας, η αναγκαιότητα που εκφράζεται από την διεθνή βιβλιογραφία αλλά και οι διάφορες προσεγγίσεις μεταρρυθμίσεων, τόσο από πρόσωπα που σχετίζονται με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών αλλά και από τα κράτη – μέλη του. Στην συνέχεια, η έρευνα περιπτωσιολογικής μελέτης που έγινε, αναφέρεται στα κράτη – μέλη του οργανισμού που απαρτίζουν το «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group) και επικεντρώνεται στο μοντέλο μεταρρύθμισης που προωθούν και στις θέσεις των τεσσάρων εκπροσώπων του επάνω στο ζήτημα της μεταρρύθμισης. Επίσης, επάνω στην μελέτη περίπτωσης, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διαχείρισης κινδύνων σχετικά με τους κινδύνους που θα προκύπταν από μια μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας σύμφωνα με το μοντέλο μεταρρύθμισης του «Γκρουπ των Τεσσάρων».

Λέξεις κλειδιά: Ηνωμένα Έθνη, Συμβούλιο Ασφαλείας, Μεταρρύθμιση, ανάλυση/αξιολόγηση κινδύνου, Ψήφισμα, Γενική Συνέλευση, Βραζιλία, Γερμανία, Ινδία, Ιαπωνία.

Πρόλογος

Ο σκοπός της παρούσας διπλωματική εργασίας είναι να αναδείξει την σημαντικότητα του εγχειρήματος της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Μέσα από την μελέτη ιστορικών στοιχείων, άρθρων, διαφόρων μελετών αλλά και άλλων πηγών έγινε η προσπάθεια να αναδυθεί ακόμα περισσότερο ένα ζήτημα που ενέχει μεγάλης σημασίας εντός του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αλλά και σε αρκετούς ακαδημαϊκούς κύκλους. Η έρευνα, μελέτη και συγγραφή του ζητήματος αυτού προέκυψε από τις διδαχές, κατευθύνσεις και συμβουλές που έλαβα περί της Διεθνούς Πολιτικής και της Διαχείρισης της Διακινδύνευσης, όπως αυτές ήρθαν από το πρωτοποριακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Για αυτούς τους λόγους, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του προγράμματος που καθ' όλη την διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, με την προσπάθεια τους συνέβαλαν καταλυτικά στην απόκτηση νέων γνώσεων και στην εξαιρετικά σημαντική διεύρυνση των επιστημονικών οριζόντων μου. Θα ήθελα να ευχαριστήσω επίσης θερμά τον Επίκουρο Καθηγητή κ. Σωτήριο Πετρόπουλο που αποτέλεσε για εμένα πηγή έμπνευσης ώστε να μπορέσω να συλλάβω το ζήτημα προς εξέταση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Χωρίς την αμέριστη βοήθεια του δεν θα μπορούσα να ολοκληρώσω το πόνημα αυτό.

Τέλος, θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ, στους ανθρώπους εκείνους που ήταν στήριγμα για εμένα σε όλη την διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Πίνακας Περιεχομένων

Abstract.....	3
Περίληψη.....	4
Πρόλογος.....	5
Πίνακας Περιεχομένων.....	6
Κατάλογος Πινάκων.....	7
1. Εισαγωγή.....	8
2. Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.....	10
3. Συμβούλιο Ασφαλείας.....	12
4. Προσπάθειες και αναγκαιότητα μεταρρύθμισης.....	15
4.1 Προσπάθειες μεταρρύθμισης.....	15
4.2 Αναγκαιότητα μεταρρύθμισης.....	17
5. Προσεγγίσεις μεταρρυθμίσεων.....	19
6. Μελέτη περίπτωσης: «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group).....	24
6.1 Μοντέλο προσέγγισης μεταρρύθμισης κατά το «Γκρουπ των Τεσσάρων».....	24
6.2 Οι θέσεις της Βραζιλίας.....	26
6.3 Οι θέσεις της Γερμανίας.....	27
6.4 Οι θέσεις της Ινδίας.....	29
6.5 Οι θέσεις της Ιαπωνίας.....	30
6.6 Κοινές θέσεις μεταρρύθμισης.....	31
7. Διαχείριση της Διακινδύνευσης.....	33
7.1 Σημαιολογική ανάλυση.....	33
7.2 Αναγνώριση κινδύνων.....	33
7.2.1 Αλλαγή του διεθνούς συστήματος.....	34
7.2.2 Αδυναμία λήψης αποφάσεων από το Συμβούλιο Ασφαλείας.....	34
7.2.3 Μεταβολές στις διμερές σχέσεις των μόνιμων μελών του συμβουλίου.....	34
7.2.4 Αποδυνάμωση των δράσεων του συμβουλίου.....	35
7.2.5 Περαιτέρω έλλειψη φερεγγυότητας.....	35
7.2.6 Αρνητική στάση τρίτων κρατών.....	35
7.2.7 Σύγκρουση συμφερόντων.....	35
7.2.8 Γεωοικονομικές συγκρούσεις.....	35
7.2.9 Γεωπολιτικές διενέξεις.....	36
7.2.10 Αποδυνάμωση της λειτουργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.....	36
8. Μήτρα κινδύνων (Risk matrix).....	37
9. Δένδρο γεγονότων (Event tree).....	41
10. Συμπεράσματα.....	42
Κατάλογος πηγών.....	44

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 5.1: Μοντέλο Α.....	20
Πίνακας 5.2: Μοντέλο Β.....	20
Πίνακας 6.1: Παρουσίαση προτάσεων νέων μελών κατά το «Γκρουπ των Τεσσάρων»	26
Πίνακας 8.1: Πίνακας πιθανότητας – αντικτύπου.....	37
Πίνακας 8.2: Πίνακας ερμηνείας.....	38
Πίνακας 8.3: Μήτρα κινδύνων.....	40
Πίνακας 9.1: Δένδρο γεγονότων.....	41

1 Εισαγωγή

Μέσα από την ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας διαφαίνεται πως η συζήτηση, τόσο σε ακαδημαϊκό επίπεδο, αλλά και εντός του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ως προς την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι υπαρκτή και σημαντική. Το κεντρικό ερώτημα της παρούσας διπλωματικής εργασίας αναφέρεται στο κατά πόσο θα ήταν σημαντική και ουσιώδης μια μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Δηλαδή, θα επιχειρηθεί μια προσπάθεια ώστε να αναδειχθεί το εάν μια σειρά μεταρρυθμίσεων θα ωφελούσε την εξέλιξη της λειτουργίας και της αποδοτικότητας του Συμβουλίου όσον αφορά τις αποφάσεις του και την μεγαλύτερη/δημοκρατικότερη εκπροσώπηση των κρατών – μελών του Οργανισμού μέσα σε αυτό. Καθώς οι μελετητές του ζητήματος και τα ίδια τα κράτη – μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών αναφέρονται σε σοβαρές θεσμικές, λειτουργικές και δομικές αδυναμίες και παθογένειες ως προς την αποδοτικότητα των συνελεύσεων, διαβουλεύσεων και των αποφάσεων του Συμβουλίου είναι σημαντικό να εξεταστεί αν τα επιχειρήματα αυτά είναι αληθή. Έπειτα, μέσα στα πλαίσια των διακρατικών συνομιλιών και διαπραγματεύσεων εντός του Οργανισμού, καθίσταται σημαντική η ανάλυση των ζητούμενων και βλέψεων του «Γκρουπ των Τεσσάρων» (Βραζιλία, Γερμανία, Ινδία, Ιαπωνία) ως προς το πλαίσιο που θα ήθελαν μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Όσον αφορά την μεθοδολογία της έρευνας μου, προχώρησα κατά πρώτον σε πρωτογενή έρευνα, μέσω της συλλογής εγγράφων, ψηφισμάτων, αποφάσεων και δηλώσεων που έχουν προέλθει από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, αλλά και από εκτός του Οργανισμού διακρατικές συνομιλίες. Δεύτερον, επιχείρησα δευτερογενούς τύπου έρευνα μέσα από ακαδημαϊκά και δημοσιογραφικά άρθρα, μελέτες, βιβλία. Ενώ τρίτων, ανέλυσα μια περίπτωση μελέτης η οποία αναφέρεται στην ομάδα κρατών «Γκρουπ των Τεσσάρων» (Group G-4). Η επιλογή του «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group) ως πεδίο μελέτης περίπτωσης για την εκπόνηση αυτή της διπλωματικής εργασίας έγινε λόγω της ιστορικότητας του συνασπισμού αυτού, καθώς ήταν η πρώτη «συμμαχία με αξιώσεις» μεταξύ κρατών – μελών του Ο.Η.Ε. που προέκυψε με σκοπό την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Καθώς επίσης είναι και ο συνασπισμός ο οποίος χαίρει της μεγαλύτερης αποδοχής εντός των εργασιών της Γενικής Συνέλευσης έχοντας το πιο ολοκληρωμένο μεταρρυθμιστικό προσεγγιστικό σχέδιο. Με τον τρόπο αυτό αποβλέπω στο να εξετάσω τις θέσεις των τεσσάρων αυτών κρατών (Βραζιλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Ινδία) ως προς το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου με σκοπό να συγκεκριμενοποιηθεί περαιτέρω η ανάλυση μου.

Στα πλαίσια της μεθόδου ανάλυσης «Διαχείριση Κινδύνων στη Διεθνή Πολιτική», θα επιχειρήσω να αναλύσω και να παρουσιάσω του ενδεχόμενους κινδύνους μιας μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας με βάση το πρότυπο που προτείνει η ομάδα κρατών «Γκρουπ των Τεσσάρων» (Group G-4). Η ανάλυση αυτή θα επιχειρηθεί μέσω της διαδικασίας αναγνώρισης κινδύνων, μιας μήτρας κινδύνων (Risk Matrix) και ενός δένδρου γεγονότων (Event Tree).

Η σκοπιμότητα της διπλωματικής αυτής εργασίας, δεν αποζητάει να απαντήσει με ένα απόλυτο συμπέρασμα το εάν χρειάζεται το Συμβούλιο Ασφαλείας μια σειρά μεταρρυθμίσεων. Θα προσπαθήσει όμως να αναδείξει το πόσο σπουδαίο είναι αυτό το ζήτημα για την ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά και για την ίδια την ύπαρξη του Συμβουλίου Ασφαλείας και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατ' επέκταση, ο οποίος φαίνεται να αποζητά τρόπους να «σταθεί» και να λειτουργήσει αποτελεσματικά μέσα στα ζητήματα διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας του 21^{ου} αιώνα.

2 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

“Να σώσουμε τις επόμενες γενιές από την μάστιγα του πολέμου, να επαναβεβαιώσουμε την πίστη στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, να καθιερώσουμε συνθήκες υπό τις οποίες η δικαιοσύνη και ο σεβασμός για τις υποχρεώσεις που απορρέουν από συνθήκες και άλλες πηγές του διεθνούς δικαίου να διατηρούνται και να προωθούνται την κοινωνική πρόοδο και καλύτερα πρότυπα ζωής σε μεγαλύτερη ελευθερία.”(UN Visitor Centre,2017).

Το άνωθεν γνωμικό παραθέτει τα θεμελιώδη ιδεώδη όπου έδωσαν λόγο ύπαρξης στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.). Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, αφήνοντας στην ανθρωπότητα το ολέθριο στίγμα του, άνοιξε τον δρόμο στις νικήτριες δυνάμεις αυτού, αλλά και σε άλλα κράτη του ελεύθερου πλέον κόσμου, έτσι ώστε στις 24 Οκτωβρίου 1945, μετά τις διαπραγματεύσεις που διεκπεραιώθηκαν στο Σαν Φρανσίσκο των Ηνωμένων Πολιτειών, ο Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών να τεθεί σε ισχύ και ο Ο.Η.Ε. να αποτελεί μια πραγματικότητα. Η πρώτη σύνθεση του διεθνούς οργανισμού αποτελούνταν από Πενήντα ένα (51) μέλη, ενώ σήμερα τα κράτη – μέλη απαριθμούνται στα εκατόν ενενήντα τρία (193), ενώ καθεστώς παρατηρητή απολαμβάνει μια πληθώρα άλλων διεθνών οργανισμών και μη κρατικών δρώντων (Sayward, 2018).

Η λειτουργία του Ο.Η.Ε. βασίζεται σε έξι (6) βασικά όργανα με συγκεκριμένες αρμοδιότητες, τα οποία παραμένουν ίδια από το 1945 ως και σήμερα. Η Γενική Συνέλευση αποτελεί το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων του οργανισμού, όπου στην οποία όλα τα κράτη – μέλη εκπροσωπούνται ισότιμα με μια ψήφο. Είναι το όργανο όπου διαβουλεύονται τα ζητήματα εκείνα που υπάγονται στον Καταστατικό Χάρτη (εκτός εκείνων που επιδέχονται επίλυση από το Συμβούλιο Ασφαλείας). Η Συνέλευση λαμβάνει χώρα σε ετήσια βάση κατά τους μήνες Σεπτέμβριο με Δεκέμβριο. Στο χρονικό αυτό πλαίσιο η Γενική Συνέλευση είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, να εκλέξει τον Πρόεδρο της, όπως επίσης να ψηφίσει τον ετήσιο προϋπολογισμό του οργανισμού και να εξετάσει ενδεχόμενες εισχωρήσεις νέων κρατών – μελών.

Για την μεγαλύτερη αποδοτικότητα των εργασιών της Συνέλευσης έχουν δημιουργηθεί έξι (6) υποεπιτροπές οι οποίες αναφέρονται ως εξής: η πρώτη επιτροπή (Αφοπλισμού και Διεθνούς Ασφάλειας), η δεύτερη επιτροπή (Οικονομικών και Χρηματοοικονομικών), η τρίτη επιτροπή (Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών και Πολιτισμικών), η τέταρτη επιτροπή (Ειδικών Πολιτικών ζητημάτων και Από - αποικιοκρατίας), η πέμπτη επιτροπή (Διοικητικών και Δημοσιονομικών) και η έκτη επιτροπή (Νομικών θεμάτων). Τα υπόλοιπα πέντε (5) βασικά όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών είναι: Το Συμβούλιο Ασφαλείας, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, το Συμβούλιο Κηδεμονίας, το Διεθνές Δικαστήριο Δικαιοσύνης και η Γραμματεία (UN Visitor Centre, 2017).

Η ιστορική συνέχεια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μπορεί να διακριθεί σε δύο μεγάλες περιόδους, από το 1945 ως το 1991 και από το 1991 ως και σήμερα. Η διάκριση αυτή γίνεται με σκοπό να επεξηγηθεί η λειτουργία του Ο.Η.Ε. κατά τα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου (1947-1991), καθώς και μετά από την λήξη

του. Η σφοδρή αντιπαλότητα μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών (Η.Π.Α) και της Σοβιετικής Ένωσης (Ε.Σ.Σ.Δ) άφησαν ισχυρό στίγμα όσον αφορά τις λειτουργίες και τις μεθόδους λήψης αποφάσεων του Ο.Η.Ε. (Tomona,2014: σελ.29).

Μέσα σε ένα πλαίσιο αλληπάλλληλων πολιτικών, διπλωματικών και στρατιωτικών συγκρούσεων μεταξύ των Η.Π.Α και της Ε.Σ.Σ.Δ, μέσω των κρατών επιρροής τους, όπως επίσης και άλλων μεγάλων συγκρούσεων και ζητημάτων όπως η περίοδος της από - αποικιοκρατίας, ο Ο.Η.Ε «έμαθε» πως να προσαρμόζεται και να ενεργεί κατάλληλα με γνώμονα την προάσπιση της διεθνούς ειρήνης. Παραδείγματα όπως το ψήφισμα του 1950 με τίτλο “Ενωμένοι για την Ειρήνη” (Tomuschat,2008), η δημιουργία/λειτουργία των Ειρηνευτικών Δυνάμεων του Ο.Η.Ε (Dep. of Peacekeeping Op., 2008) και η αναφορά του 1958 του Γενικού Γραμματέα Dag Hammarskjöld “Περί Ειρηνευτικών Δυνάμεων” (Bildt, 2011) έδειξαν την φερεγγυότητα και την ισχυρή δυνατότητα του οργανισμού ως προς την επίλυση κρίσεων και συγκρούσεων.

Η επιτυχής επίλυση της διένεξης μεταξύ Ιράκ και Κουβέιτ στον Πόλεμο του Κόλπου (1990-1991) μέσα από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Tomona,2014: σελ. 39-41) όρισε την περίοδο ακριβώς μετά την λήξη του Ψυχρού Πολέμου, δηλαδή από το 1991 και έπειτα, χαρακτηρίζοντας της ως μια περίοδο αισιοδοξίας και μεγάλων προσδοκιών για τον Ο.Η.Ε. Όμως η μεταβολή του διεθνούς συστήματος έφερε εκ νέου προβλήματα. Το ξέσπασμα πολλαπλών ενδοκρατικών συγκρούσεων και τα χαμηλά επίπεδα διακυβέρνησης στα περισσότερα Αφρικανικά κράτη έδειξαν στον οργανισμό πως είναι αναγκαία η εκ νέου προσαρμογή του στις μεθόδους επίλυσης διαφορών. Η “Ατζέντα για την Ειρήνη” του 1992, γραφόμενη από τον τότε Γενικό Γραμματέα Boutros – Ghali, έφερε νέα προοπτική στις δράσεις του Ο.Η.Ε, επισημαίνοντας μεταξύ άλλων, τις έννοιες της «ανθρωπιστικής επέμβασης», της «προληπτικής διπλωματίας», των ειρηνευτικών ενεργειών πρόληψης και αποκατάστασης και της συμμετοχής περιφερειακών οργανισμών εντός του Ο.Η.Ε. (Boutros – Ghali, 1992).

Σήμερα, το σύνολο των αποφάσεων, διακοινώσεων και ενεργειών του οργανισμού διακατέχονται από τρεις κύριες έννοιες: Ειρήνη, Ανθρώπινα δικαιώματα και Ανάπτυξη. (UN Visitor Centre,2017) Παρόλα αυτά, η τροπή που έχει πάρει το διεθνές σύστημα από το 1991 ως και σήμερα, φανερώνει ένα πλαίσιο περιφερειακών και διακρατικών αντιπαλοτήτων και συγκρούσεων, οικονομικής ανασφάλειας, καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και περιβαλλοντικών ζητημάτων όπου ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών φαίνεται ξανά να διακατέχεται από σοβαρά διαχειριστικά προβλήματα, κυρίως όσον αφορά την λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας.

3 Συμβούλιο Ασφαλείας

Κατά τις διαδικασίες σύνθεσης του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών το 1945, κρίθηκε αναγκαίο να δημιουργηθεί μια επιτροπή η οποία θα είναι υπεύθυνη να διαφυλάττει την ειρήνη διεθνώς. Η επιτροπή αυτή ονομάζεται Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. Όπως αναφέρεται και στο Τρίτο κεφάλαιο του Καταστατικού Χάρτη (αρ.7,παρ1), ο λόγος δημιουργίας του Συμβουλίου, μεταξύ άλλων, είναι “*Η διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας*” (Charter of the United Nations,1945).

Με γνώμονα την διατήρηση και προάσπιση των κεκτημένων της ειρήνης και της ασφάλειας, το Συμβούλιο Ασφαλείας ακολουθεί την δική του χρονολογική πορεία συνεδριάσεων, ανάλογα την αναγκαιότητα της ατζέντας προς συζήτηση. Επίσης, οι αποφάσεις του συμβουλίου έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα και τα κράτη – μέλη του Ο.Η.Ε έχουν την υποχρέωση να τις ακολουθούν. Για τους παραπάνω λόγους, το Συμβούλιο Ασφαλείας λειτουργεί μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο κατεύθυνσης ως προς την επίλυση των απειλών. Δηλαδή όταν κατατίθεται μια απειλή για την ειρήνη στο Συμβούλιο, συνήθως ζητείται από τις εμπλεκόμενες πλευρές να επιδιώξουν συμφωνία με ειρηνικά μέσα. Σε περίπτωση συγκρούσεων, το Συμβούλιο προσπαθεί να επιτύχει κατάπαυση του πυρός, να προτείνει τρόπους και όρους επίλυσης, ή να προτείνει μέτρα κατά της επιθετικότητας. Το Συμβούλιο Ασφαλείας μπορεί να καλέσει για οικονομικές κυρώσεις και εμπάργκο για την αποκατάσταση της ειρήνης ή, τελικά, να αποστείλει πολιτικές ή ειρηνευτικές αποστολές σε περιοχές που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Το ίδιο το Συμβούλιο καθορίζει πότε θα δημιουργηθούν ή θα λήξουν οι ειρηνευτικές αυτές αποστολές (UN Visitor Centre,2017).

Η δομή του Συμβουλίου ασφαλείας, από το 1963, έχει οργανωθεί με την συμμετοχή δεκαπέντε (15) κρατών – μελών, όπου τα πέντε (5) από αυτά είναι τα λεγόμενα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τα πέντε (5) αυτά κράτη, η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ρωσική Ομοσπονδία και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, είναι οι νικήτριες δυνάμεις του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου, καθώς και οι χώρες εκείνες που προώθησαν την σύσταση του Ο.Η.Ε και «επωμίζονται» το βάρος της διαφύλαξης του διεθνούς στερεώματος (Charter of the United Nations,1945). Για τον λόγο αυτό, βάσει του Καταστατικού Χάρτη, στα μόνιμα μέλη έχει δοθεί το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto), δηλαδή του δικαιώματος ώστε να αρνηθούν την υιοθέτηση οποιασδήποτε απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας (Wouters,Ruys,2005: σελ.5-6). Τα υπόλοιπα δέκα (10) κράτη – μέλη που απαρτίζουν το συμβούλιο εκλέγονται από την Γενική Συνέλευση για μια διετή, μη ανανεώσιμη θητεία (Security Council Report,2019).

Ο κανονισμός λειτουργίας του Συμβουλίου Ασφαλείας, ακόμα και σήμερα, παραμένει σε προσωρινό ή ανεπίσημο (provisional) καθεστώς (Provisional Rules of Procedure of the Security Council, 1983). Ωστόσο, κατά την διαδικασία ψηφοφορίας για την λήψη μιας απόφασης, όπως αναφέρεται και στον κανονισμό, θα πρέπει τα εννέα (9) από τα δεκαπέντε (15) μέλη να ψηφίσουν υπέρ, ενώ δεν θα πρέπει κανένα από τα μόνιμα μέλη να ψηφίσει κατά, εάν ένα μόνιμο μέλος ψηφίσει αρνητικά η απόφαση προς

ψήφιση δεν υιοθετείται. Τέλος, το Συμβούλιο Ασφαλείας προσδίδει στην Γενική Συνέλευση τις δικές του γνωμοδοτήσεις ως προς την εισχώρηση νέων κρατών – μελών, σε περίπτωση που υφίσταται κάποια αίτηση και ως προς την εκλογή του Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε. (UN Visitor Centre, 2017 σελ.19).

Όπως έχει προαναφερθεί, η ιστορία του Ο.Η.Ε. έχει να επιδείξει ανά την περίοδο λειτουργίας του πρόοδο, προσαρμοστικότητα αλλά και προβλήματα. Το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστο. Κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου θα μπορούσε να ειπωθεί πως, εκτός εξαιρέσεων, το συμβούλιο αντιμετώπισε πολύ ισχυρές δυσκολίες ως προς την υιοθέτηση αποφάσεων και δράσεων, κυρίως λόγω της αντιπαλότητας μεταξύ των Η.Π.Α και της Ε.Σ.Σ.Δ. Το πρώτο πρόβλημα εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας εκτυλίχθηκε το 1949, όταν η Σοβιετική Ένωση στην προσπάθεια της να μεταβιβάσει την θέση μόνιμου μέλους από την Ταιβάν στην νεοσύστατη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, αντέδρασε στην αρνητική στάση των άλλων μόνιμων μελών και κήρυξε μποϊκοτάζ κατά του Συμβουλίου Ασφαλείας (Lei, 2014, σελ.3). Ενώ η πρώτη «δοκιμασία» για το Συμβούλιο έλαβε μέρος το 1950 με τον Πόλεμο της Κορέας. Δύο ημέρες μετά την εισβολή της Βορείου Κορέας στην Νότια, το Συμβούλιο Ασφαλείας, μπόρεσε να επέμβει στρατιωτικά υιοθετώντας το ψήφισμα 83 (Resolution 83, 1950). Το ψήφισμά αυτό αποτελεί και την μοναδική σημαντική απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Στην συνέχεια, παρά τις όποιες προσπάθειες της Γενικής Συνέλευσης με το ψήφισμα 377 “Ενωμένοι για την Ειρήνη” (Tomuschat, 2008) να απελευθερώσει τις διαδικασίες επίλυσης κρίσεων, το Συμβούλιο Ασφαλείας παρέμεινε ουσιαστικά άπραγο σε όλη την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Παραδείγματα όπως η Κρίση του Σουέζ (1956), ο Πόλεμος του Βιετνάμ (1955-1975) και η Σοβιετική εισβολή στο Αφγανιστάν (1979) δείχνουν ακριβώς την ανυπαρξία πρωτοβουλιών και τον εγκλωβισμό του Συμβουλίου.

Στον αντίποδα, η πρώτη περίοδος μετά την λήξη του Ψυχρού Πολέμου, ξεκίνησε με πολύ καλές προϋποθέσεις για την λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η επιτυχία που επέδειξε το Συμβούλιο απέναντι στην Ιρακινή εισβολή κατά του Κουβέιτ το 1990 υιοθετώντας πέντε (5) διαφορετικά ψηφίσματα (660,661,665,678,688), έδειχναν πως η διεθνής συνοχή και συνεργασία των μόνιμων μελών με γνώμονα την “διατήρηση της παγκόσμιας ειρήνης και ασφάλειας” (Charter of the United Nations, 1945) μπορεί να είναι υπαρκτή (Seker, 1999). Τα γεγονότα που έλαβαν χώρα όμως τα επόμενα χρόνια, έδειξαν το ακριβώς αντίθετο. Η πληθώρα ενδοκρατικών συγκρούσεων που ξέσπασαν, όπως ο πόλεμος στην Γιουγκοσλαβία (1991) ή η άκρως ασταθής πολιτική και ανθρωπιστική κατάσταση που επικρατούσε σε πάνω από τα μισά κράτη της Αφρικανικής ηπείρου ανέδειξαν την αδυναμία του Συμβουλίου Ασφαλείας και κατ’ επέκταση του Ο.Η.Ε. να διαχειριστούν κρίσεις και συγκρούσεις που επαφίενται εκτός του φάσματος των διακρατικών συγκρούσεων.

Εν συνεχεία, το διεθνές σύστημα του εικοστού πρώτου αιώνα, έχοντας εντελώς διαφορετικά χαρακτηριστικά, βρίσκει το Συμβούλιο Ασφαλείας σε μια θέση συνεχούς «συρρίκνωσης» όσον αφορά τις προσδοκίες που είχαν αναπτυχθεί από τα κράτη - μέλη. Η εξαιρετική αδυναμία του συμβουλίου να

αντιδράσει ουσιαστικά, λόγω των διεθνών ανταγωνισμών ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου διεθνούς συστήματος, σε γεγονότα όπως ο Πόλεμος κατά της διεθνούς τρομοκρατίας, ο δεύτερος Πόλεμος κατά του Ιράκ (2003), η Αραβική άνοιξη, η προσάρτηση της Κριμαίας (2014) και η εισβολή στην Ουκρανία από την Ρωσία (2022) έφεραν στην επιφάνεια όλες εκείνες τις παθογένειες και αδυναμίες του Συμβουλίου Ασφαλείας, δίνοντας βήμα τόσο σε πρόσωπα όσο και σε κράτη – μέλη να εκφράσουν την αναγκαιότητα μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας (Von Einsiedel et al, 2015).

4 Προσπάθειες και αναγκαιότητα μεταρρύθμισης

Σήμερα, οι φωνές που προτάσσουν την σημαντικότητα της αναδιάρθρωσης του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι πολλές. Όμως η θεώρηση αυτή δεν είναι μια κατάσταση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια. Ξεκίνησε πριν ακόμα ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ολοκλήρωσης της σύναψης του Καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε., καθώς αρκετά ήταν τα κράτη που αμφισβητούσαν τόσο την διανομή των θέσεων των μόνιμων μελών, όσο και την εξουσιοδότηση της αρνησικυρίας (veto) σε αυτά. Για αυτούς του λόγους, ζητούσαν την τροποποίηση του Καταστατικού Χάρτη πριν ακόμα αυτός οριστικοποιηθεί (Garcia, 2018).

4.1 Προσπάθειες μεταρρύθμισης

Η πρώτη, και μοναδική επιτυχημένη, προσπάθεια μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας έγινε πραγματικότητα, εν μέσω του Ψυχρού Πολέμου, τον Δεκέμβριο του 1963. Όταν οι πιέσεις μεταρρύθμισης έγιναν ισχυρές, λόγω του “Κινήματος της από - αποικιοποίησης” και τις αύξησης των κρατών – μελών του οργανισμού, η Γενική Συνέλευση υπερψήφισε την αύξηση των μη μόνιμων μελών από έξι (6) σε δέκα (10) (Baccarini, 2018: Smith, 2006). Η αύξηση του αριθμού των μη μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση της επιρροής των ατομικών τους ψήφων, καθώς αυξήθηκε ο αριθμός των πιθανών ευνοϊκών ψήφων που τα μόνιμα μέλη μπορούσαν να υπολογίζουν ώστε να περάσει μια απόφαση. Με το να διευκολύνεται η δημιουργία συνασπισμών εντός του Συμβουλίου, μειώθηκε η πιθανότητα να έχει κάθε μη μόνιμο μέλος την καθοριστική ψήφο. Για να αυξηθεί η πραγματική εκλογική ισχύς των μη μόνιμων μελών, θα απαιτούνταν περαιτέρω αύξηση της απαιτούμενης πλειοψηφίας. Διαφορετικά, μια θέση στο Συμβούλιο χωρίς δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) θα αποφέρει μόνο κύρος και ως έναν βαθμό, συμμετοχή στις αποφάσεις (Baccarini 2018: O’Neill, 1996).

Ύστερα από την λήξη του Ψυχρού Πολέμου, το 1993, λόγω των βλέψεων κάποιων κρατών με σημαντική οικονομική ισχύ, όπως επίσης και των αποκαλούμενων ως «αναπτυσσόμενων χωρών», να μεταρρυθμίσουν το Συμβούλιο με σκοπό να αποκτήσουν μεγαλύτερη πρόσβαση και επιρροή σε αυτό, δημιουργήθηκε από την Γενική Συνέλευση η “Ανοιχτή Επιτροπή για την Δίκαιη Εκπροσώπηση στο Συμβούλιο Ασφαλείας και άλλων θεμάτων σχετιζόμενων με το Συμβούλιο Ασφαλείας” (UN Resolution 48/26, 1993). Η ύπαρξη της επιτροπής αυτής σχετίζεται με την διαβούλευση ζητημάτων όπως η σύνθεση των μελών, μόνιμων και μη, τα οικονομικά και γεωγραφικά κριτήρια που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την συμμετοχή ενός κράτους – μέλους στο Συμβούλιο, το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto) και η όποια πιθανή αναδιαμόρφωση.

Εκτός των θεσμικών διαδικασιών με γνώμονα την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας, υπήρξε και μια έντονη προσπάθεια από μεμονωμένα άτομα προς την κατεύθυνση αυτή. Το 1997, ο τότε Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης Ismail Razali, προώθησε στην Ανοιχτή Επιτροπή την πρόταση του για την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου, η οποία όμως δεν υποστηρίχθηκε από τα κράτη – μέλη (UN Press Release

GA/9228, 1997). Ενώ το 2004, υπό την πρωτοβουλία του τότε Γενικού Γραμματέα του Ο.Η.Ε. Kofi Annan, προτάθηκε το κείμενο με όνομα “Πίνακας Υψηλού Επιπέδου Σχετικά με Απειλές, Προκλήσεις και Αλλαγές” υποστηρίζοντας πως η μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι πιο αναγκαία από ποτέ (UN GA A/59/565, 2004).

Την ίδια χρονική περίοδο, λόγω της αδυναμίας της Ανοιχτής Επιτροπής να πετύχει τους σκοπούς της περί μεταρρύθμισης, ξεκίνησε η σύσταση εντός της επιτροπής, κάποιων συνασπισμών μεταξύ των κρατών – μελών με σκοπό να προωθήσουν και να αναπτύξουν κοινές πρωτοβουλίες σχετικά με την διαδικασία της μεταρρύθμισης.

Οι Βραζιλία, Γερμανία, Ινδία και Ιαπωνία (Γκρουπ των Τεσσάρων (G-4 Group)) προχώρησαν το 2005 στην πρόταση τους για αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Στην συνέχεια, ο συνασπισμός με το όνομα “Το γκρουπ του Καφέ” (Coffee Club) απαρτιζόμενο από τις Αργεντινή, Αλγερία, Κολομβία, Μεξικό, Κένυα, Ιταλία, Ισπανία, Νότια Κορέα και Πακιστάν υιοθέτησαν ένα κείμενο με όνομα “Ενότητα για την Συναίνεση” (Uniting for Consensus) (Η ονομασία “Ενότητα για την Συναίνεση” υιοθετήθηκε ως ονομασία του συνασπισμού) όπου εντός αυτού προωθούσαν την δική τους προοπτική για μεταρρύθμιση (UN GA, 2005). Επίσης, συμβολή στις συνομιλίες για μεταρρυθμίσεις, είχαν και οι Αφρικανικές χώρες. Συνεργαζόμενες στο “Αφρικανικό Γκρουπ” (African Union Group), με τις διακηρύξεις του Εζουλβίνι (Ezulwini Consensus, 2005) και του Συρτέ (Sirte Declaration, 2005) (UN GA, 2006).

Τα αποτελέσματα των διεργασιών και διαπραγματεύσεων αυτών, κατά την εκτίμηση της Γενικής Συνέλευσης του 2008, δεν απέφεραν κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα (UN GA Report, 2008). Για τον λόγο αυτό, το 2009, συστάθηκε από την Γενική Συνέλευση, η “Διακρατική Επιτροπή Διαπραγματεύσεων” (Intergovernmental Negotiations Forum), όπου θα λειτουργούσε ως η βάση για οποιεσδήποτε διαπραγματεύσεις σχετικά την διαδικασία μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Καθώς και μέσα στα πλαίσια της “Διακρατικής Επιτροπής Διαπραγματεύσεων” οι όποιες προσπάθειες ήταν άκαρπες, το 2013, ο τότε Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης John Ashe, δημιούργησε την συμβουλευτική ομάδα “Υπευθυνότητας, Συνοχής και Διαφάνειας” (Accountability, Coherence and Transparency Advisory Group) με γνώμονα την εύρεση μιας βάσης διαπραγματεύσεων για την όποια μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας, διορίζοντας τον Zahir Tanin ως πρόεδρο της (Centre for UN Reform Education, 2013). Τον ίδιο χρόνο δημοσιοποιήθηκε το πρώτο κείμενο γνωμοδότησης της ομάδας, το οποίο όμως απορρίφθηκε από τον συνασπισμό “Ενωμένοι για την Συναίνεση”, το Αφρικανικό γκρουπ και τις Αραβικές συμμετοχές (UN GA Presidency, 2013). Η τελευταία ουσιαστική προσπάθεια μεταρρύθμισης του συμβουλίου έγινε το 2015, όταν ο τότε Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης Sam Kutesa δημοσιοποίησε το δικό του κείμενο περί “βάσεων μεταρρύθμισης” (UN GA, 2015).

4.2 Αναγκαιότητα μεταρρύθμισης

Η ανασκόπηση των προσπαθειών μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας που έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο, αποσκοπεί στο να δώσει τα κατάλληλα στοιχεία για την ανάδειξη της μεγάλης σημασίας που έχει η συγκεκριμένη συζήτηση εντός του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Για να γίνει κατανοητή η σημαντικότητα αυτής όμως, θα πρέπει να εξεταστούν πρώτα οι λόγοι για τους οποίους δεν έχει γίνει κάποια ισχυρή μεταρρύθμιση. Όπου μέσα από την εξέταση αυτή, θα προκύψει και η μεταρρυθμιστική αναγκαιότητα.

Σύμφωνα με πολλούς μελετητές, με παραδοχές ατόμων που έχουν υπάρξει μέλη του Ο.Η.Ε., αλλά και με επίσημες θέσεις κρατών – μελών, υπάρχουν κάποιοι συγκεκριμένοι λόγοι που ακυρώνουν την όποια μεταρρυθμιστική διαδικασία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ένας εκ των βασικών είναι το πως έχει δομηθεί ο Καταστατικός Χάρτης σχετικά με αυτό το ζήτημα. Δηλαδή, η μη επισημοποίηση του κανονισμού λειτουργίας του Συμβουλίου προσδίδει έναν χαρακτήρα «αφερεγγυότητας». Ενώ η σαφής κατάτμηση του δικαιώματος της αρνησικυρίας (veto) στα πέντε (5) μόνιμα μέλη, όπως και τα κριτήρια ψηφοφορίας επαυξημένης πλειοψηφίας, συν την σύμφωνη ψήφο των μονίμων μελών του Συμβουλίου, που αναφέρει το άρθρο 109 του Καταστατικού Χάρτη περί “*οποιασδήποτε τροποποίησης του Καταστατικού Χάρτη*” (UN Charter, 1945) είναι τεκμήρια που επιφέρουν μια κατάσταση “κλειδώματος” (lock – in effect) στην όποια προσπάθεια αλλαγών (Baccarini, 2018: σελ.102 – 104).

Όμως, εκτός αυτών των θεσμικών λειτουργιών, υπάρχουν και κάποιοι πιο βαθιοί, εξαιρετικής σημασίας, διεθνούς πολιτικής λόγοι. Από την αρχή της σύστασης του, το Συμβούλιο Ασφαλείας λειτούργησε μέσα στα ευρύτερα στρατηγικά ζητούμενα των νικητήριων δυνάμεων του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, βάζοντας τις έννοιες της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας εντός της δικής τους προσαρμοσμένης αντίληψης για την συλλογική ασφάλεια, με τέτοιο τρόπο ώστε να μην απωλέσουν τα κεκτημένα τους αλλά και την ισχύ τους. Άλλωστε, όπως έχει γράψει και ο Ikenberry (2001) παρόλο που “Οι νικητές μεγάλων πολέμων, αναζητούν την διατήρηση της δύναμης τους”, η σύσταση του Συμβουλίου Ασφαλείας επέφερε ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή έναν άτυπο «εξαναγκασμό» της νοοτροπίας των μεγάλων δυνάμεων προς την κατεύθυνση αυθαίρετων δράσεων με σκοπό την επίτευξη των εθνικών επιδιώξεων και συμφερόντων τους, να λειτουργήσουν μέσα σε ένα πολύ συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο κανόνων. Ο «εξαναγκασμός» αυτός, σε συνδυασμό με την ύπαρξη και διεξαγωγή του Ψυχρού Πολέμου μετέτρεψε το Συμβούλιο Ασφαλείας σε ένα πεδίο αντιπαράθεσης, ανταγωνισμού και προάσπισης συμφερόντων μεταξύ των Η.Π.Α, της Ε.Σ.Σ.Δ και των άλλων μονίμων μελών, απομακρύνοντας το από τον κύριο στόχο της προάσπισης της ειρήνης και της ασφάλειας παγκοσμίως (Ikenberry, 2001).

Με την παγιωμένη αυτή κατάσταση να υφίσταται μέχρι το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ο εικοστός πρώτος αιώνας βρήκε το Συμβούλιο Ασφαλείας να διακατέχεται, ακόμα και σήμερα, από αρνητικά χαρακτηριστικά, όπου δύο εκ των σημαντικότερων είναι η “απραξία” και η “απάθεια” (Dharmani, 2021). Η “απραξία” επαφίεται στην αδυναμία υιοθέτησης αποφάσεων και δράσεων σε έναν μεγάλο αριθμό

κρίσεων, ενώ η “απάθεια” έγκειται στην προσκόλληση των διαπραγματευτικών διαδικασιών από τα μόνιμα μέλη με μοναδικό σκοπό την προάσπιση των δικών τους εθνικών (ή συμμαχικών) συμφερόντων τους. Αποτέλεσμα αυτών των χαρακτηριστικών είναι η ύπαρξη “λειτουργικών” και “δομικών” παθογενειών που δεν ωθούν την ορθή λειτουργία αλλά και δεν επιτρέπουν την οποιαδήποτε μεταρρυθμιστική διαδικασία του Συμβουλίου Ασφαλείας (Dharmani, 2021). Όπως αναφέρει και ο Butler (2012), κάθε προσπάθεια μεταρρύθμισης “στριφογυρίζει γύρω από: Παγιωμένα προνόμια, δυναμικά και ανταγωνιστικά συμφέροντα και μια θλιβερή έλλειψη φαντασίας” (Butler, 2012).

Ως εκ των παραπάνω, μπορεί να αναφερθεί πως η αναγκαιότητα μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι υπαρκτή και σημαντική διότι φαίνεται πως, τόσο το ίδιο το Συμβούλιο Ασφαλείας και κατ’ επέκταση ο Ο.Η.Ε. αδυνατεί να λάβει αποφάσεις και να υιοθετεί μια σύμπνοια πολιτικής κατεύθυνσης σε σημαντικά ζητήματα ασφαλείας. Οι αδυναμίες αυτές, σε συνδυασμό με την συνεχόμενη μεταβολή της ισορροπίας δυνάμεων μεταξύ των κρατών και τις αλληπάλληλες κρίσεις και διενέξεις που ξεσπούν, θα μπορούσαν να συνεισφέρουν ως τροχοπέδη στον σταδιακό «παραγκωνισμό» και παράκαμψη του Συμβουλίου Ασφαλείας από την διεθνή κοινότητα.

5 Προσεγγίσεις μεταρρυθμίσεων

Στο κεφάλαιο αυτό, θα παρουσιαστούν οι σημαντικότερες προσεγγίσεις μεταρρυθμίσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι ποικίλες αυτές προσπάθειες, τόσο από τα κράτη – μέλη όσο και από ακαδημαϊκά ή πολιτικά πρόσωπα, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως δεδομένα στην αναζήτηση της αναγκαιότητας μεταρρυθμίσεων του Συμβουλίου, όπως επίσης να αναδείξουν, ενδεχόμενα, την κατεύθυνση και τα ζητούμενα που αποσκοπεί η κάθε πρόταση/προσέγγιση.

Η πρώτη προσπάθεια ώστε να τεθεί στην ημερήσια διάταξη των συζητήσεων του Ο.Η.Ε. το ζήτημα της απόκτησης μιας προσέγγισης μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας έγινε από τις αντιπροσωπίες της Αργεντινής και της Κούβας κατά την δεκαετία του 1950. Η προσπάθεια αυτή δεν αποσκοπούσε στην ολική αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου αλλά στην επανεξέταση του δικαιώματος της αρνησικυρίας (veto). Τα δύο κράτη – μέλη ήλπιζαν, πως θα πραγματοποιούνταν η “Ειδική Συνεδρίαση Επανεξέτασης” (UN Charter, 1945) της Γενικής Συνέλευσης για την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας όπως προέβλεπε το άρθρο 109 του Καταστατικού Χάρτη, στην επέτειο δέκα (10) χρόνων από την ίδρυση του Ο.Η.Ε., κάτι που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, λόγω των εντάσεων που προξενούσε ο Ψυχρός Πόλεμος (Ronzitti, 2010: σελ.7). Η αμέσως επόμενη προσπάθεια όπου ήταν ως και σήμερα η μόνη επιτυχημένη, όπως έχει προαναφερθεί σε άλλο κεφάλαιο, ήταν αυτή του 1963 όπου αυξήθηκαν τα μη μόνιμα μέλη από έξι (6) σε δέκα (10).

Από την δεκαετία του 1970 ως και την αυγή του εικοστού πρώτου αιώνα ο Ο.Η.Ε. απέκτησε μια πιο θεωρητική ή ερευνητική προσέγγιση. Το 1974 δημιουργήθηκε η “Ειδική Επιτροπή για τον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και την Ενδυνάμωση του Ρόλου του Οργανισμού” (UN Resolution 3349(XXIX), 1974). Η αρμοδιότητα αυτής της «επί τούτω» (ad hoc) επιτροπής είναι, μεταξύ άλλων, να εξετάσει κάθε πρόταση των κρατών – μελών για οποιαδήποτε ενδεχόμενη αναδιάρθρωση του Συμβουλίου Ασφαλείας (UN Ad Hoc and Special Committees, 2023). Ενώ το 1993, με την υιοθέτηση του ψηφίσματος 48/267 (UN GA, 1993), δημιουργήθηκε, όπως έχει αναφερθεί ήδη σε παραπάνω κεφάλαιο, η “Ανοιχτή Επιτροπή για την Δίκαιη Εκπροσώπηση στο Συμβούλιο Ασφαλείας και άλλων θεμάτων σχετιζόμενων με το Συμβούλιο Ασφαλείας” (UN Resolution 48/267, 1993).

Η πρώτη ολοκληρωμένη προσέγγιση για μια πρόταση μεταρρύθμισης ήρθε από τον πρώην Γενικό Γραμματέα του Ο.Η.Ε. Kofi Annan. Με εντολή του δημιουργήθηκε μια επιτροπή δεκαέξι (16) μελών με όνομα “Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου Σχετικά με Απειλές, Προκλήσεις και Αλλαγές”. Η επιτροπή αυτή, όπως έχει αναφερθεί, έφερε στην Γενική Συνέλευση μια πρόταση με όνομα “Πίνακας Υψηλού Επιπέδου Σχετικά με Απειλές, Προκλήσεις και Αλλαγές” (UN Press Release GA/9228, 1997) η οποία σχολίαζε ενδεχόμενες μεταρρυθμίσεις στο σύνολο του Οργανισμού. Σχετικά με το Συμβούλιο Ασφαλείας, μέσω της έκθεσης του Γενικού Γραμματέα Kofi Annan “Για Μεγαλύτερη Ελευθερία: Ανάπτυξη, Ασφάλεια και Ανθρώπινα Δικαιώματα για Όλους” (Annan, 2005) προωθούσε δύο μοντέλα αναδιαμόρφωσης. Το

μοντέλο Α ανέφερε έξι (6) νέες θέσεις μόνιμων μελών, χωρίς όμως την δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος της αρνησικυρίας (veto), και τριών (3) νέων θέσεων μη μόνιμων μελών. Το μοντέλο Β δεν παρουσίαζε την αύξηση των μόνιμων μελών, αλλά μια κατηγορία οκτώ (8) νέων μελών τετραετούς θητείας, όπως επίσης μιας θέσης μη μόνιμου μέλους διετούς θητείας χωρίς την δυνατότητα ανανέωσης. Τα δύο μοντέλα μπορούν να παρατηρηθούν καλύτερα στους παρακάτω πίνακες.

Πίνακας 5.1 Μοντέλο Α

<u>Γεωγραφικές Περιοχές</u>	<u>Αριθμός Κρατών</u>	<u>Μόνιμες Θέσεις</u>	<u>Προτεινόμενες Μόνιμες Θέσεις</u>	<u>Προτεινόμενες Μη Μόνιμες Θέσεις</u>	<u>Σύνολο</u>
Αφρική	53	0	2	4	6
Ασία και Ειρηνικός	56	1	2	3	6
Ευρώπη	47	3	1	2	6
Β. και Ν. Αμερική	35	1	1	4	6
Σύνολο	191	5	6	13	24

Πίνακας 5.2 Μοντέλο Β

<u>Γεωγραφικές Περιοχές</u>	<u>Αριθμός Κρατών</u>	<u>Μόνιμες Θέσεις</u>	<u>Προτεινόμενες Μόνιμες Θέσεις</u>	<u>Προτεινόμενες Μη Μόνιμες Θέσεις</u>	<u>Σύνολο</u>
Αφρική	53	0	2	4	6
Ασία και Ειρηνικός	56	1	2	3	6
Ευρώπη	47	3	2	1	6
Β. και Ν. Αμερική	35	1	2	3	6
Σύνολο	191	5	8	11	24

Πηγή: "In Larger Freedom": The Report of the UN SG for the Millenium+5 Summit, 2005

Η ολοκληρωμένη αυτή πρόταση του Kofi Annan, άνοιξε έναν διάυλο συνομιλιών μεταξύ των κρατών – μελών ως προς την κατεύθυνση που θα πρέπει να πάρει η μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Κατά τον Sheikh Al Khalila, πρώην Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης, οι διαπραγματεύσεις των μελών του Οργανισμού, ως προς την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου, θα πρέπει να γίνονται εντός πέντε (5) κύριων πυλώνων “1) Το μέγεθος του Συμβουλίου, 2) Τις κατηγορίες των μελών και την γεωγραφική εκπροσώπηση τους, 3) Την αρνησικυρία (veto), 4) Την βελτίωση των διεργασιών και 5) Την σχέση Γενικής Συνέλευσης και Συμβουλίου Ασφαλείας” (Lund, 2010).

Οι πέντε (5) αυτοί πυλώνες ακολουθούνται ως και σήμερα ως το κύριο πεδίο συζητήσεων. Μια εκ των κοινών παραδοχών μεταξύ των κρατών - μελών είναι ο πρώτος πυλώνας, δηλαδή πως υπάρχει η αναγκαιότητα αύξησης του μεγέθους του Συμβουλίου, χωρίς όμως να υπάρχει μια συναίνεση ως προς τον αριθμό, παρά κάποιες συγκλήσεις μεταξύ μελών και ενδο – οργανικών συνασπισμών. Ο πυλώνας περί των κατηγοριών και γεωγραφικής εκπροσώπησης αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα πεδία αντιπαράθεσης, λόγω των διαφορετικών και ίσως αντικρουόμενων προσεγγίσεων εντός του Ο.Η.Ε. Ενδεικτικά αναφέρονται προσεγγίσεις όπως του γκρουπ της Αφρικανικής Ένωσης (African Union Group) που προτείνει: Δύο (2) μόνιμες και πέντε (5) μη μόνιμες θέσεις μόνο για Αφρικανικά κράτη, όπου οι θέσεις αυτές θα ορίζονται από την Αφρικανική Ένωση. Επίσης η Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο εισηγούνται: Θέσεις μόνιμων μελών για τις Βραζιλία, Γερμανία, Ινδία και Ιαπωνία μαζί με εκπροσώπηση μόνιμου καθεστώτος στις Αφρικανικές χώρες (Ronzitti, 2010: σελ. 11). Έπειτα, σχετικά με το ζήτημα της γεωγραφικής εκπροσώπησης, τα κράτη – μέλη τείνουν να συγκλίνουν γύρω από άτυπους γεωγραφικούς συνασπισμούς πίεσης όπως αυτός των Ασιατικών κρατών ή των Ανατολικών Ευρωπαϊκών κρατών. Μοναδικές περιπτώσεις είναι αυτές του Αραβικού Συνδέσμου, που ζητάει καθεστώς μόνιμης αντιπροσώπευσης “στον Αραβικό κόσμο”, του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης που αναφέρει την εκπροσώπηση σε βαθμό πολιτισμών και μεμονωμένων Ευρωπαϊκών κρατών όπως η Γερμανία, η Ιταλία και η Πορτογαλία που έχουν αναφερθεί σε μια μελλοντική θέση μόνιμου μέλους στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ronzitti, 2010: σελ. 13).

Το ζήτημα της αρνησικυρίας (veto), φαίνεται πως είναι ίσως το σημαντικότερο ζήτημα εντός του Οργανισμού. Αυτό συμβαίνει διότι στην πραγματικότητα είναι το ζήτημα που θα δώσει την τελική απάντηση του αν θα γίνει δεκτή ποτέ μια μεταρρύθμιση του συμβουλίου. Οι διάφοροι συνασπισμοί έχουν και εδώ μια πληθώρα απόψεων. Το γκρουπ των Αφρικανικών κρατών (African Union Group) αναφέρει την θέση του πως η κατοχή θέσης μόνιμου μέλους θα πρέπει να εμπεριέχει και όλα τα δικαιώματα και υποχρεώσεις που έχουν και τα τωρινά μόνιμα μέλη (AU Decision 285, 2010). Το γκρουπ “Ένωμένοι για την Συναίνεση” (United for Consensus group) αναφέρει πως η αρνησικυρία (veto) θα πρέπει είτε να καταργηθεί, είτε να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μην είναι επιζήμιο για τις πρακτικές του Συμβουλίου. Ενώ από την άλλη πλευρά, τα μόνιμα μέλη δεν έχουν δείξει ως τώρα πραγματική πρόθεση ως προς την αλλαγή ή την κατάργηση της αρνησικυρίας (veto).

Η βελτίωση των διεργασιών από την άλλη, φαίνεται να είναι ένας πυλώνας όπου τα κράτη – μέλη τείνουν επίσης να συμφωνούν. Κείμενα όπως αυτό της Προεδρίας του Συμβουλίου Ασφαλείας περί “Αντίληψης της διαφάνειας, αποτελεσματικότητας και συνεκτικότητας” αναφέρουν ρητά την προσέγγιση μεταρρύθμισης προς ένα πιο ανοικτό Συμβούλιο, όπου θα μπορούν να συνδιαλέγονται ισότιμα όλα τα μέλη του, χωρίς τον «φόβο» της αρνησικυρίας (veto) (S/2006/507, 2005). Όπως επίσης στο κείμενο αυτό αναφέρεται και η αναγκαιότητα προβολής των δράσεων του Συμβουλίου προς το κοινό και η πρόσβαση στην πληροφορία. Τέλος, όσον αφορά τον πυλώνα των σχέσεων μεταξύ Συμβουλίου Ασφαλείας και Γενικής Συνέλευσης, η πλειοψηφία των κρατών - μελών αναφέρει πως το Συμβούλιο θα πρέπει να κρατήσει τον «αυτόνομο χαρακτήρα του» αλλά επίσης θα πρέπει, μέσω κοινών συνεδριάσεων των Προεδρείων τους, να συσφίξουν την εκατέρωθεν πληροφόρηση τους όπως επίσης και το γεγονός πως θα πρέπει να υπάρχει μια άτυπη εποπτεία των συνεδριάσεων και δράσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας από την Γενική Συνέλευση (Ronzitti, 2010: σελ. 16). Στον αντίποδα, κάποια μόνιμα μέλη έχουν εκφράσει την αντίθεση τους προς την προσέγγιση αυτή κάνοντας λόγο για μια “ατελείωτη γραφειοκρατία” (UNGA Press Statement, 2010).

Όσο τα κράτη – μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών συνδιαλέγονται σε μια βάση περισσότερο τεχνικών, αλλά και ποιοτικών ως κάποιο βαθμό προσεγγίσεων, αρκετοί είναι και οι ακαδημαϊκοί μελετητές που έχουν εντυπώσει επάνω στις προσεγγίσεις της μεταρρύθμισης με έναν καθαρά ποιοτικό γνώμονα αξιολόγησης.

Ο Mathiason, στην επιθεώρηση του βιβλίου «*The UN Security Council and the Politics of International Authority*» (2008) των Cronin και Hurd, προβάλλει την αναγκαιότητα μιας διαφορετικής σκέψης όσον αφορά την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας πέρα από την σύσταση των μελών ή τις διαδικασίες διεργασιών. Συμμερίζεται την άποψη των μελετητών πως θα πρέπει να πλαισιωθεί μια κατεύθυνση μεταρρύθμισης με γνώμονα την “εξουσία” και την “νομιμότητα” που θα καθίστανται ως κύριοι παράγοντες ύπαρξης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Αναφερόμενος στις περιπτώσεις που το Συμβούλιο Ασφαλείας απέτυχε να αποφανθεί, σχολιάζει πως το άνωθεν αναφερόμενο πλαίσιο μεταρρυθμίσεων θα πρέπει να “αντανακλά” την διεθνή εξουσία, δηλαδή την δεσμευτικότητα των αποφάσεων, όπως και την “νομιμότητα” δηλαδή τον υγιή και δημοκρατικό τρόπο λήψης αποφάσεων, όπου θα προέρχεται μέσα από την διαδικασία της ομοφωνίας (Mathiason, 2008).

Ενώ ο Ivan Levy, στο άρθρο του «*The United Nations (In)Security Council*» χαρακτηρίζει το Συμβούλιο Ασφαλείας ως “Συμβούλιο (αν)Ασφάλειας” (Levy,2022). Θέτει τα τεκμήρια του περί μεταρρύθμισης γύρω από τα ζητήματα της αρνησικυρίας (veto) και της άνισης εκπροσώπησης των κρατών λόγω αυτού του δικαιώματος. Ωστόσο, ο Levy προχωράει ένα βήμα παραπέρα, προτείνοντας κάποιες συγκεκριμένες αλλαγές. Η κατάργηση του θεσμού του μόνιμου μέλους θεωρεί πως ως μέτρο θα έδινε μια ώθηση εκδημοκρατισμού ίσης αντιπροσώπευσης. Στην συνέχεια αναφέρεται στην εναλλακτική της “τροποποίησης της θέσης των μόνιμων μελών” (Levy,2022) χωρίς την ύπαρξη του δικαιώματος της

αρνησικυρίας (veto). Με αυτή την δομή, πιστεύει πως θα μπορούσε το Συμβούλιο Ασφαλείας να κατοχυρώνει με μεγαλύτερη ευκολία και δυναμική ψηφίσματα. Τέλος, αναφέρεται στην εισαγωγή του κανόνα περί “σύγκρουσης συμφερόντων” (Levy,2022), εξηγώντας πως καθώς σε αρκετές περιπτώσεις τα πέντε (5) μόνιμα μέλη χρησιμοποιούν την αρνησικυρία για την εκπλήρωση εθνικών συμφερόντων ή την κάλυψη τους σε ζητήματα που τα αφορούν ευθέως, θα έπρεπε βάσει του Καταστατικού Χάρτη, τα μόνιμα μέλη να μην έχουν το δικαίωμα χρήσης σε ζητήματα προς ψήφιση που εμπλέκονται ενεργά.

Οι προαναφερόμενες αυτές μελέτες, σε συνδυασμό με άλλες όπως του Weiss (*The illusion of UN Security Council Reform, 2003*) ή του Butler (*Reform of the United Nations Security Council, 2012*) αναδεικνύουν μέσα από τις προσεγγίσεις τους τις ποιοτικές αδυναμίες του Συμβουλίου Ασφαλείας, πέρα από συνθέσεις και καθεστώτα εκπροσώπησης. Φανερώνουν την αναγκαιότητα μιας ισχυρής μεταρρύθμισης του συμβουλίου, ώστε αυτό να μπορεί να ανταπεξέλθει στην σημερινή διεθνή πραγματικότητα.

6 Μελέτη περίπτωσης: «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group)

Κατά την διάρκεια των συνεδριάσεων της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών το 2005 (14-16 Σεπτεμβρίου 2005), έγινε για πρώτη φορά η τοποθέτηση του συνασπισμού «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group) με αντικείμενο την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Το γκρουπ αυτό αποτελείται από τις Βραζιλία, Γερμανία, Ινδία και Ιαπωνία, δημιουργήθηκε με κοινή βάση πως, “Το Συμβούλιο Ασφαλείας θα πρέπει να αντανakλά τις διεθνείς πραγματικότητες του Εικοστού Πρώτου Αιώνα” (GA/10367 Press Release, 2005). Δηλαδή, την αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου, με κατεύθυνση την συνολική εξάλειψη τόσο των “δομικών” αλλά και των “λειτουργικών” παθογενειών του που δεν επιτρέπουν την ομαλή, ταχεία και φερέγγυα λειτουργία του.

Με γνώμονα την καλύτερη και πιο άμεση μελέτη του ζητήματος της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, στα πλαίσια της μελέτης περίπτωσης αυτής, θα πρέπει να διερευνηθεί το τι ώθησε τα κράτη αυτά να συνασπιστούν, πως θέλουν να αναδιαμορφώσουν το Συμβούλιο, ποιες είναι οι θέσεις τους επάνω στο ζήτημα και ποιες είναι η μεταξύ τους διαφοροποιήσεις.

6.1 Μοντέλο προσέγγισης μεταρρύθμισης κατά το «Γκρουπ των Τεσσάρων»

Το κοινό μεταρρυθμιστικό μοντέλο προσέγγισης των G4 προέρχεται από το όραμα για ένα “διευρυμένο Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο θα διευρυνθεί τόσο στα μόνιμα, όσο και στα μη μόνιμα μέλη του, αλλά και τις πρακτικές του” (Santos Vieira, 2018). Η κατεύθυνση πρώτου επιπέδου του συνασπισμού αυτού αποτελεί η αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου Ασφαλείας ώστε αυτό να υιοθετεί αποφάσεις και να δρα με πιο νόμιμο, αποτελεσματικό και αντιπροσωπευτικό τρόπο. Κατά τους G4 αυτό θα μπορέσει να επέλθει μόνο μέσα από την μεγαλύτερη αντιπροσώπευση του «αναπτυσσόμενου κόσμου» και της σύμπραξης του με τις μεγάλες δυνάμεις εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η κυρίως επιδίωξη των G4 διαφαίνεται να είναι η μεταρρύθμιση, όπου μέσα σε αυτή οι τέσσερις αυτές χώρες (Βραζιλία, Γερμανία, Ινδία, Ιαπωνία) θα αποκτήσουν καθεστώς μόνιμου μέλους εντός του Ο.Η.Ε. (UN Resolution A/59/L.64, 2005).

Η επιχειρηματολογία των τεσσάρων αυτών κρατών προέρχεται από την αναγκαιότητα μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας και της “μεταστροφής ισχύος” ώστε αυτό να ανταποκριθεί σε μεγαλύτερο βαθμό στις απαιτήσεις της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και της γεωπολιτικής πραγματικότητας που προέκυψαν από την λήξη του Ψυχρού Πολέμου ως και σήμερα. Ένα σύγχρονο συμβούλιο, όπως έχει προαναφερθεί, κατά τους G4, θα πρέπει να λειτουργεί μέσα στα πλαίσια της νομιμότητας, αποτελεσματικότητας και ευρείας αντιπροσώπευσής. Η αδυναμία πλευσης εντός των πλαισίων αυτών προέρχεται, κατά πολλά κράτη – μέλη, από την κατάχρηση δύναμης και δικαιωμάτων από τα πέντε (5) μόνιμα μέλη (Permanent Mission of Germany to the United Nations, 2023).

Με τον όρο “μεταστροφή ισχύος” (power shift) οι G4 ονομάζουν την διεύρυνση των μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, όπου θα περιλαμβάνει και τα ίδια αυτά κράτη. Κατά τους ισχυρισμούς/διεκδικήσεις τους, η «αφερεγγυότητα» του συμβουλίου προέρχεται από το γεγονός πως τα τωρινά μόνιμα μέλη δεν αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία των κρατών – μελών. Η είσοδος τους ως μόνιμα μέλη εντός του Συμβουλίου θα προσδώσει μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις διαβουλεύσεις και τις δράσεις, όπως επίσης και μεγαλύτερη πολυφωνία η οποία θα αντιπροσωπεύει τον «αναπτυσσόμενο κόσμο», λόγω του ότι αυτά τα κράτη, χαρακτηριζόμενα ως «αναπτυσσόμενα», έχουν συνεισφέρει σε μέγιστο βαθμό στην προάσπιση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας μέσω της συμβολής τους σε πολλαπλές ειρηνευτικές αποστολές και των πολλαπλών θητειών τους ως μη μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας (Santos Vieira, 2018).

Η δομή μεταρρύθμισης των G4 για το Συμβούλιο Ασφαλείας αναφέρει πως θα πρέπει να διευρυνθεί ο αριθμός των μελών τόσο ως προς τα μόνιμα, αλλά και τα μη μόνιμα μέλη. Η αύξηση των μόνιμων μελών θα πρέπει να γίνει κατά έξι (6) νέα μέλη, με τους ίδιους τους G4 συμπεριλαμβανομένους, ενώ τα μη μόνιμα μέλη θα πρέπει να αυξηθούν κατά τέσσερις (4) (ή πέντε (5)) νέες θέσεις, σε ένα σύνολο 25 μελών. Έπειτα, αναφέρεται η ισότιμη γεωγραφική κατανομή των θέσεων, καθώς και η πρόταση να επανεξεταστεί η σύσταση του Συμβουλίου δεκαπέντε (15) χρόνια μετά την υλοποίηση της μεταρρύθμισης αυτής, ενώ στο διάστημα αυτό τα νέα μόνιμα μέλη δεν θα έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto). Επίσης αναφέρεται και η θετική στάση του γκρουπ ως προς τις μεταρρυθμιστικές δομές άλλων συνασπισμών όπως αυτή του γκρουπ των Αφρικανικών κρατών. Η δομή μεταρρύθμισης του «Γκρουπ των Τεσσάρων» μπορεί να παρατηρηθεί καλύτερα στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 6.1 παρουσίασης προτάσεων νέων μελών κατά το «Γκρουπ των Τεσσάρων»

<u>Γεωγραφικές Περιοχές</u>	<u>Μόνιμα Μέλη</u>	<u>Μη μόνιμα Μέλη</u>
Αφρική	2	1 ή 2
Ασία - Ειρηνικός	2	1
Λατινική Αμερική και Καραϊβική	1	1
Δυτική Ευρώπη και άλλοι	1	0
Ανατολική Ευρώπη	0	1
Σύνολο	6	4 ή 5

Πηγή: United Nations Security Council Reform, 2022.

Παρακάτω θα ακολουθήσει η παρουσίαση των θέσεων των κρατών που συντελούν το «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group) με σκοπό να μελετηθούν και να παρουσιαστούν οι αντιλήψεις, οι προοπτικές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των χωρών αυτών ως προς το πως αντιλαμβάνονται μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

6.2 Οι θέσεις της Βραζιλίας

Η Βραζιλία, αποτελεί το πρώτο από τα τέσσερα κράτη που συνθέτουν το «Γκρουπ των Τεσσάρων». Τοποθετείται ανάμεσα στα λεγόμενα ως «αναπτυσσόμενα» κράτη και αποτελεί μια περιφερειακή δύναμη της Λατινικής Αμερικής. Σύμφωνα με τις θέσεις της χώρας, το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελεί “επείγουσα κατάσταση, η οποία χρήσει έντονης συζήτησης, όχι μόνο από τα κράτη – μέλη του Ο.Η.Ε., αλλά και από την ακαδημαϊκή, πολιτική, δημοσιογραφική κοινότητα, καθώς και από την κοινωνία των πολιτών” (Ministry of Foreign Affairs of Brazil, 2021).

Η αντίληψη αυτή φαίνεται να είναι μια πάγια στρατηγική της Βραζιλίας, καθώς ως ένα συνεχώς «αναπτυσσόμενο» κράτος θεωρεί πως η μεταρρύθμιση του Συμβουλίου θα επιφέρει σημαντικές θετικές αλλαγές προς την ευκολία όπου θα μπορεί ένα «αναπτυσσόμενο» - εκτός Ευρώπης και Βόρειας Αμερικής – κράτος να συμμετέχει στην λήψη αποφάσεων εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το δόγμα που προσπαθεί να ακολουθεί το κράτος επάνω στο ζήτημα, είναι αυτό του “καταλύτη”, “παράγοντα διευκόλυνσης” και “διαχειριστή”. Αποζητά δηλαδή την είσοδο του, ως μόνιμο μέλος, στο Συμβούλιο Ασφαλείας ώστε να ενεργεί σαν «μεσάζοντας» μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων και άλλων μικρότερων κρατών, να φέρει στην επιφάνεια το ζήτημα της υπο – εκπροσώπησης κρατών και γεωγραφικών περιοχών αναδεικνύοντας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να τοποθετήσει τον εαυτό του ως την κυρίως περιφερειακή δύναμη στην Λατινική Αμερική (Santos Vieira, 2018).

Ενδεικτικά, το Υπουργείο Εξωτερικών της Βραζιλίας, αναφέρει σχετικά με την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας πως: “Η Βραζιλία πιστεύει ότι μόνο ένα πραγματικά αντιπροσωπευτικό και διαφανές Συμβούλιο Ασφαλείας, ένα που επιτρέπει μεγαλύτερη συμμετοχή των κρατών μελών του ΟΗΕ, θα αντικατοπτρίζει επαρκώς τα τρέχοντα συμφέροντα της διεθνούς κοινότητας, ειδικά εκείνα των αναπτυσσόμενων χωρών. Η ένταξη νέων μόνιμων και μη μόνιμων μελών, στο πλαίσιο της διεύρυνσης του Συμβουλίου Ασφαλείας, θα βοηθήσει να διασφαλιστούν οι αποφάσεις του οργάνου, που επηρεάζουν ολόκληρη τη διεθνή κοινότητα, να λαμβάνονται με πιο ισορροπημένο, νόμιμο, αποτελεσματικό, συλλογικό και δίκαιο τρόπο. Η Βραζιλία διαθέτει τα προσόντα που της επιτρέπουν και ακόμη την ωθούν να επιδιώκει μια μόνιμη θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας, ενισχύοντας τη φωνή της και την ικανότητά της να επηρεάζει τις παγκόσμιες αποφάσεις. Πρόκειται για την ενίσχυση των αρχών της εξωτερικής πολιτικής του Συντάγματος του 1988.” (Ministry of Foreign Affairs of Brazil, 2005).

Με βάση το κείμενο αυτό, μπορεί να γίνει αντιληπτό πως, για την Βραζιλία το ζήτημα της εισόδου στο Συμβούλιο δεν είναι η ατζέντα μιας Κυβέρνησης, αλλά ένα «εθνικό ζήτημα» αναβάθμισης του διεθνούς της κύρους και της δυναμικής της που πηγαίνει πίσω στο 1988.

6.3 Οι θέσεις της Γερμανίας

Από την επανένωση των δύο Γερμανικών κρατών, το 1990, ως και σήμερα, η Γερμανία αποτελεί μια συνεχώς αναπτυσσόμενη αναδύομενη δύναμη. Καθώς είναι ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά και βιομηχανικά κέντρα στην Ευρωπαϊκή ήπειρο, με ολοένα αυξανόμενες δυνατότητες ήπιας και σκληρής ισχύος, η Γερμανία έχει θέσει ως στρατηγικό στόχο της εξωτερικής της πολιτικής την αναδιαμόρφωση του Συμβουλίου Ασφαλείας, θεωρώντας την ένταξη της με καθεστώς μόνιμου μέλους ως αναγκαίο.

Η μόνιμη αντιπροσωπία του κράτους στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 2014 δήλωνε πως: "Η Γερμανία πιστεύει ότι η αξιοπιστία, η νομιμότητα και το πεδίο δράσης των Ηνωμένων Εθνών θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από τη θέληση των μελών της να προσαρμόσουν τον οργανισμό στις πραγματικότητες του 21ου αιώνα. Η μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών παραμένει μια κύρια ανησυχία της Γερμανικής Κυβέρνησης. Όσον καιρό κυριότερες περιοχές και βασικοί συνεισφέροντες στο σύστημα των Ηνωμένων Εθνών δεν αντιπροσωπεύονται επαρκώς, το Συμβούλιο Ασφαλείας αντιμετωπίζει τον κίνδυνο να χάσει την αρχή του. Η Γερμανία, μαζί με τους εταίρους της από την Ομάδα G4 - Βραζιλία, Ινδία και Ιαπωνία - είναι έτοιμη να αναλάβει μεγαλύτερη ευθύνη σε έναν μεταρρυθμισμένο Συμβούλιο Ασφαλείας." (Santos Vieira, 2018. Permanent Mission of the Federal Republic of Germany to the United Nations, 2014).

Οι παραπάνω αναφερόμενες δηλώσεις μπορούν να δείξουν την σημαντικότητα που ενέχει για το Βερολίνο η εισχώρηση του κράτους στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Η Γερμανία, όντας ένα κράτος το οποίο επιδιώκει να ακολουθεί μια εξωτερική πολιτική ήπιας ισχύος, προάγοντας την συνεργασία και την διευθέτηση ζητημάτων εντός των πλαισίων του Διεθνούς Δικαίου, επανακτώντας ως έναν βαθμό την υπόσταση της

στην διεθνή κοινωνία με αυτό τον τρόπο, θεωρεί και προάγει πως η συμβολή της στην μεταρρύθμιση του Συμβουλίου θα πρέπει να είναι αναγκαία. Η συμμετοχή της στις δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και στο NATO τόσο σε πολιτικοοικονομικά αλλά και στρατιωτικής φύσης ζητήματα, προβάλλονται από την ίδια ως παραδείγματα φερεγγυότητας για την εισχώρηση της στο συμβούλιο ως μόνιμο μέλος (Lehne, 2012, σελ. 10).

Πάγια θέση της Γερμανίας αποτελεί το γεγονός πως, με την ενδεχόμενη εισχώρηση της, στο Συμβούλιο Ασφαλείας θα προσπαθήσει να ενδυναμώσει τις πρακτικές και τις δράσεις του συμβουλίου εντός ενός πλαισίου όπου θα ανταποκρίνεται στα σημερινά δεδομένα. Κοινωνικές, υγειονομικές, περιβαλλοντικές κρίσεις, καθώς και κρίσεις ασφαλείας, κατά την Γερμανική προοπτική, θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται με έναν μη στρατιωτικό, προληπτικό διπλωματικό χαρακτήρα (Serro, 2017).

Οι λόγοι για τους οποίους η Γερμανία ζητάει την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας αναφέρονται στο ότι, πρώτον, το Συμβούλιο αποτελεί το ύψιστο και μοναδικό νόμιμο όργανο τήρησης για την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια. Διότι μέσα από τις αποφάσεις αυτού, τα κράτη – μέλη έχουν την νομιμότητα και την «ελευθερία» να αποφασίζουν με δεσμευτικό χαρακτήρα και να ενεργούν με γνώμονα την προάσπιση της συλλογικής ασφάλειας. Δεύτερον, αναφέρονται στην τωρινή σύσταση του Συμβουλίου ως έναν «αναχρονισμό» του 1945. Η σημερινή πραγματικότητα, κατά την Γερμανία, δεν επιτρέπει την ύπαρξη μόνο δεκαπέντε (15) μελών, αλλά την αύξηση τους με σκοπό την ίση και δημοκρατικότερη εκπροσώπηση των κρατών – μελών από όλες τις γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη, ιδίως την Αφρικανική ήπειρο. Τρίτον, Χρησιμοποιεί ως τεκμήριο φερεγγυότητας το άρθρο είκοσι τρία (23) του πέμπτου Κεφαλαίου του Καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε το οποίο αναφέρει πως “Τα κράτη – μέλη που συνεισφέρουν στον Οργανισμό σε μέγιστο επίπεδο θα πρέπει να είναι μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας” (UN Charter, Κεφ.5, αρ.23) διότι η Γερμανία καθίσταται ως το κράτος – μέλος με την μεγαλύτερη χρονική εγκυρότητα και δεύτερη μεγαλύτερη συνεισφορά στον προϋπολογισμό του Οργανισμού, όπως επίσης και το μέλος με την μεγαλύτερη προσφορά εθελοντικού προσωπικού, ειδικών επιστημόνων και αρκετών μονάδων προσωπικού ασφαλείας σε ειρηνευτικές αποστολές (Federal Foreign Office, 2022).

Ενώ τέλος, όσον αφορά το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto), η Γερμανία το αποδοκιμάζει και αυτό ως έναν αναχρονισμό του Ψυχρού Πολέμου το οποίο δεν έχει θέση στις σύγχρονες διπλωματικές και πολιτικές πρακτικές ήπιας ισχύος και συνεργασίας. Για τον λόγο αυτό, στο εισηγητικό έγγραφο του «γκρουπ των τεσσάρων», στην Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε το 2005 αναφέρεται πως τα νέα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου δεν θα απολαμβάνουν το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto) για τα πρώτα δεκαπέντε (15) χρόνια συμβολής τους στο Συμβούλιο, μέχρι να γίνει εκ νέου διαβούλευση για το εάν είναι αναγκαία η κατοχή του δικαιώματος αυτού (Federal Foreign Office, 2022).

6.4 Οι θέσεις της Ινδίας

Η Ινδία, το τρίτο κατά σειρά κράτος του γκρουπ προς εξέταση, αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα αναδύομενης περιφερειακής δύναμης, τόσο στον χώρο της Ασίας αλλά και παγκόσμια. Κατέχει μια μακρά ενασχόληση σχετικά με το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Κατά τις διαδικασίες διαμόρφωσης του Καταστατικού Χάρτη το 1945 ακόμα, εξέφραζε έντονο ενδιαφέρον ως προς τα κριτήρια επιλογής των μόνιμων μελών, δηλώνοντας πως αυτά θα πρέπει να είναι “ο πληθυσμός, η βιομηχανικές δυνατότητες, η θέληση του κράτους για συνεισφορά στον οργανισμό και η ίση γεωγραφική εκπροσώπηση” (Murthy, 2011). Ενώ μάλιστα, κατά την δεκαετία του 1950 λόγω της κρίσης με την εκπροσώπηση της Κίνας, της είχε προσφερθεί θέση μόνιμου μέλους, την οποία όμως ο τότε Πρωθυπουργός Jawaharlal Nehru απέρριψε λέγοντας, “Θα μας ωφελούσε ελάχιστα και θα φέρει πολλά προβλήματα... Η Ινδία, λόγω πολλών παραγόντων, δικαιούται σίγουρα μια θέση στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Αλλά δεν πρόκειται να εισέλθουμε εις βάρος της Κίνας”, αναλογιζόμενος τις δυναμικές του Ψυχρού Πολέμου (Harder, 2015).

Η μακρά αυτή ενασχόληση, έχει παγιώσει στην εξωτερική πολιτική της Ινδίας, τον στόχο της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου και της εισόδου της σε αυτό ως ένα νέο μόνιμο μέλος της. Οι λόγοι για τους οποίους το Νέο Δελχί ζητάει την αλλαγή αυτή είναι αρκετοί. Κατά την ίδια, η μακρά ενασχόληση της με τα «παγκόσμια κοινά» μέσω του Ο.Η.Ε. θα έπρεπε να υπολογίζεται ως βασικός παράγοντας εισόδου. Όντως το κράτος με την μεγαλύτερη προσφορά προσωπικού στις ειρηνευτικές αποστολές του οργανισμού παγκοσμίως και το τέταρτο κατά σειρά μέλος του οργανισμού, πίσω από τις Αργεντινή, Βραζιλία και Ιαπωνία, με τις περισσότερες θητείες μη μόνιμου μέλους στο Συμβούλιο Ασφαλείας, καθώς και ένα κράτος – μέλος που έχει πρωτοστατήσει στην οικοδόμηση πολλών οργάνων του Ο.Η.Ε, θεωρεί ως «φυσικό μονόδρομο» την κατοχύρωση του καθεστώτος μόνιμου μέλους (Dabhade, 2017).

Σχετικά τις απόπειρες μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας, η πρώτη προσπάθεια της Ινδίας έγινε το 1979, όταν η ίδια απέκτησε ηγετικό ρόλο στο «Κίνημα των Αδεσμεύτων», καταθέτοντας στην Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. ψήφισμα σχετικά με την αύξηση των μη μόνιμων μελών από δέκα (10) σε δεκατέσσερα (14). Από τότε έχει γίνει συμβαλλόμενο μέρος σε αρκετά ψηφίσματα και συνασπισμούς σχετικά με το ζήτημα της μεταρρύθμισης. Ως προς την μεθοδολογία και το περιεχόμενο των μεταρρυθμίσεων, η Ινδία θεωρεί πως μέσω της “Διακρατικής Επιτροπής Διαπραγματεύσεων” θα μπορέσει να υπάρξει ουσιαστική και δημοκρατική συζήτηση επάνω στις ενδεχόμενες μεταρρυθμίσεις, σημειώνοντας πως αυτή θα πρέπει να γίνει γύρω από τα πέντε (5) σημεία που έχουν αποφασιστεί από το ψήφισμα 62/557 της Γενικής Συνέλευσης τα οποία είναι: Οι κατηγορίες μελών, το δικαίωμα της αρνησικυρίας (veto), η γεωγραφική εκπροσώπηση, οι μέθοδοι λήψης αποφάσεων και δράσεων και οι σχέσεις μεταξύ συμβουλίου και Γενικής Συνέλευσης.

Από όλα τα παραπάνω δεδομένα φαίνεται πως η Ινδία, αυτοαποκαλούμενη ως «η φωνή του αναπτυσσόμενου κόσμου», ζητάει την ιδιότητα του μόνιμου μέλους με σκοπό να αποκτήσει το καθεστώς της μεγάλης δύναμης, αναβαθμίζοντας τον ρόλο της τόσο περιφερειακά αλλά και παγκόσμια. Μέσα από αυτό το κεκτημένο, όπως η ίδια ισχυρίζεται, θα μπορέσει να συνεισφέρει ακόμα περισσότερο στην αλλαγή του Συμβουλίου Ασφαλείας με κατεύθυνση την νομιμότητα, την μεγαλύτερη αντιπροσώπευση του αναπτυσσόμενου και τρίτου κόσμου, την δημοκρατία, όπως επίσης και την προάσπιση της συλλογικής ασφάλειας.

6.5 Οι θέσεις της Ιαπωνίας

“Ο Ιαπωνικός λαός διακατέχεται από την τεράστια επιθυμία να συμμετάσχει στο έργο των Ηνωμένων Εθνών και να χρησιμοποιήσει τους σκοπούς και τις αρχές του Καταστατικού Χάρτη ως καθοδήγηση στη διεξαγωγή των υποθέσεων του.” (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 1952) αναφέρει η διακήρυξη του Ιάπωνα Υπουργού Εξωτερικών Katsuo Okazaki, με την οποία το 1952, αιτήθηκε για λογαριασμό της Ιαπωνίας την είσοδο ως κράτος μέλος στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Από την είσοδο της στον Οργανισμό το 1956, ως ένα κράτος που μπορεί να θεωρηθεί ως μια κραταιά περιφερειακή δύναμη στην Ανατολική Ασία, έχει συνεισφέρει σε έναν μεγάλο βαθμό στην βιωσιμότητα των ενεργειών των Ηνωμένων Εθνών.

Η περίπτωση της εισόδου της Ιαπωνίας ως μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας, σε - διακρατικά διπλωματικό - επίπεδο τουλάχιστον, είναι παρόμοια με εκείνη της Γερμανίας. Καθώς ο Ο.Η.Ε. δημιουργήθηκε με γνώμονα την αποτροπή ενός νέου Παγκοσμίου Πολέμου, αρκετά κράτη – μέλη βλέπουν ακόμα και σήμερα, με μεγάλη δυσπιστία την κατοχύρωση από την Ιαπωνία μιας θέσης μόνιμου μέλους στο Συμβούλιο. Παρόλο που το κράτος αυτό καθίσταται ως ο δεύτερος μεγαλύτερος πάροχος ανθρωπιστικής και οικονομικής βοήθειας προς τον τρίτο κόσμο, εντός του Ο.Η.Ε., όπως επίσης πως από το 1990 και μετά έχει συμβάλει σε πολύ μεγάλο βαθμό στις επιχειρήσεις ειρηνευτικών δυνάμεων του Οργανισμού, η αντίληψη περί περιορισμού των ηττημένων του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου από τον «σκληρό πυρήνα» των αποφάσεων παραμένει.

Όμως η Ιαπωνία, παρά την δυσπιστία αρκετών κρατών – μελών, έχει χαράξει μια συγκεκριμένη στρατηγική ως προς την επίτευξη της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Από τις αρχές της δεκαετίας έχει οριοθετήσει τις βλέψεις της ως προς την κατεύθυνση που επιδιώκει να μεταρρυθμίσει το Συμβούλιο. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών της χώρας, “Η Ιαπωνία είναι αφοσιωμένη στην προώθηση του διεθνούς αφοπλισμού και της μη διάδοσης πυρηνικών όπλων, διατηρώντας σταθερά τις Τρεις Μη-Πυρηνικές Αρχές της να μην κατέχει, να μην παράγει και να μην επιτρέπει την εισαγωγή πυρηνικών όπλων στο έδαφός της. Από το 1994, η Ιαπωνία υπέβαλε προτάσεις ψηφίσματος για τον αφοπλισμό στην Ολομέλεια του Ο.Η.Ε., οι οποίες έχουν εγκριθεί με υπερψηφίση. Η Ιαπωνία έχει ενεργά συντελέσει στην επιτυχία της Συνόδου Αναθεώρησης της Συνθήκης περί Μη Διάδοσης των Πυρηνικών του 2000 και έχει αναλάβει την πρωτοβουλία για την επίτευξη της ισχύος της Συνθήκης Πλήρους

Απαγόρευσης των Πυρηνικών Δοκιμών. Επιπλέον, η Ιαπωνία έχει παίξει κορυφαίο ρόλο στον αφοπλισμό συμβατικών όπλων, συμπεριλαμβανομένων των μικρών όπλων και των ναρκών. Έχει παράσχει σημαντική οικονομική υποστήριξη για αυτόν τον σκοπό και το 2000 ίδρυσε το Ταμείο για τα Μικρά Όπλα στα πλαίσια του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.” (Ministry of Foreign Affairs of Japan, 2014). Με τις δηλώσεις αυτές η Ιαπωνία καθιστά με σαφήνεια την στρατηγική επιδίωξη της περί της κατεύθυνσης που θέλει να πάρει το Συμβούλιο Ασφαλείας. Αποζητά ένα όργανο με ευρεία γεωγραφική εκπροσώπηση, περισσότερων μελών, μόνιμων και μη, το οποίο θα ασχολείται με μια «μοντέρνα ατζέντα» η οποία ανταποκρίνεται στα σύγχρονα πολύπλοκα ζητήματα ασφάλειας. Προτρέπει επίσης την σύμπραξη του συμβουλίου με άλλα όργανα του Ο.Η.Ε. όπως το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Council) και την Επιτροπή για την Οικοδόμηση της Ειρήνης (Peacebuilding Commission). Ακόμα, ζητάει και την μεγαλύτερη συνεννόηση μεταξύ του Συμβουλίου και της Γενικής Συνέλευσης με σκοπό τον άτυπο «κοινοβουλευτικό έλεγχο» και την γνωμοδότηση από την Γενική Συνέλευση τόσο ως προς την αξιολόγηση των δράσεων του συμβουλίου, όσο και ως προς την προτεινόμενη ημερήσια διάταξη (UN Declarations, 2022).

Συνεχίζοντας, θα πρέπει επίσης να αναφερθεί και το όραμα που έχει η Ιαπωνία ως προς το πώς επιδιώκει να ενεργήσει η ίδια εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας. Καθώς το Τόκιο, μέσω του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, έχει υιοθετήσει ένα δόγμα “μη εμπλοκής” σε ζητήματα ασφάλειας που δεν αφορούν ενεργά τα Ιαπωνικά εθνικά συμφέροντα, ζητάει την «διασφάλιση» πως το Συμβούλιο Ασφαλείας θα είναι το μοναδικό όργανο παγκοσμίως με νομιμότητα χρήσης στρατιωτικής ισχύος. Επίσης, αποσκοπεί στην περαιτέρω εξέλιξη των δράσεων και των αποφάσεων του συμβουλίου σχετικά με την ανοικοδόμηση στις – μετά κρίσης – περιόδους, η οποία συνδυάζεται με την ενδυνάμωση της εφαρμογής του Διεθνούς Δικαίου (Katsuno, 2012).

6.6 Κοινές θέσεις μεταρρύθμισης

Με βάση τα στοιχεία που προκύπτουν από την μελέτη των άνωθεν κεφαλαίων, σχετικά με την μεταρρυθμιστική προοπτική του «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group), γίνεται αντιληπτό πως παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις στις θέσεις και στις στρατηγικές των τεσσάρων αυτών κρατών υπάρχουν και κάποιες κοινές θέσεις ως προς την διαδικασία μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Πιο συγκεκριμένα, στην τελευταία σύνοδο της “Διακρατικής Επιτροπής Διαπραγματεύσεων” του Ο.Η.Ε. που έλαβε μέρος τον Ιανουάριο του 2022, αναφέρονται οι κοινές θέσεις του «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group). Αναφερόμενες στην αναγκαιότητα και σημαντικότητα της μεταρρύθμισης, το γκρουπ αποζητά την μεγαλύτερη εμπλοκή των κρατών – μελών, ειδικότερα των μικρότερων κρατών, ώστε να αποφανθεί με την μεγαλύτερη δυνατή πλειοψηφία το κοινό πλαίσιο συζήτησης. Έπειτα, δίνουν ιδιαίτερο βάρος στην μεγαλύτερη και πιο έντονη εκπροσώπηση των Αφρικανικών κρατών εντός του Συμβουλίου, καθώς και στην ίση γεωγραφική εκπροσώπηση των κρατών – μελών. Ενώ μεγάλη έμφαση δίνεται και στην αντίληψη περί μεγαλύτερου ελέγχου των πρακτικών και των ενεργειών των μελών του Συμβουλίου,

με σκοπό την επίτευξη στόχων που αφορούν τον Οργανισμό και τους σκοπούς ύπαρξης του Συμβουλίου Ασφαλείας και όχι ενδεχόμενα εθνικά ή περιφερειακά και συμμαχικά συμφέροντα (Leendertse, 2023).

7 Διαχείριση της Διακινδύνευσής

Στο παρόν κεφάλαιο θα αποδοθεί η σημασία της διαχείρισης κινδύνων, σχετικά το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Επίσης θα γίνει και η μια εκτίμηση και ανάλυση των κινδύνων που μπορούν να προκύψουν από το εν λόγω εγχείρημα.

7.1 Σηματολογική ανάλυση

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Διαχείρισης Κινδύνων (The Institute of Risk Management) και το κείμενο “Πρότυπο Διαχείρισης Κινδύνου” (A Risk Management Standard) “Η διαχείριση κινδύνου είναι κεντρικός πυρήνας της διαχείρισης στρατηγικής κάθε οργανισμού. Είναι η διεργασία με την οποία οι οργανισμοί προσεγγίζουν μεθοδικά τους κινδύνους που σχετίζονται με τις δραστηριότητες τους, με σκοπό την επίτευξη αειφόρου οφέλους σε κάθε δραστηριότητα και επί του χαρτοφυλακίου όλων των δραστηριοτήτων” (Kyriazoglou et al, 2007).

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και κατ’ επέκταση το Συμβούλιο Ασφαλείας δεν αποτελούν εξαίρεση από τον παραπάνω δοθέντα ορισμό. Τίθεται ως εξέχουσας σημασίας το γεγονός πως, όπως ένας οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός θα εξέταζε τον συσχετισμό ρίσκου – οφέλους σε μια ενδεχόμενη στρατηγική κίνηση, μια μεταρρυθμιστική διαδικασία του Συμβουλίου Ασφαλείας θα πρέπει πρώτα να έχει μελετηθεί στα πλαίσια της διαχείρισης κινδύνων στην διεθνή πολιτική. Τα δεδομένα που θα χρησιμοποιηθούν ώστε να πραγματοποιηθεί αυτή η διαδικασία διαχείρισης κινδύνων έρχονται από το κεφάλαιο πέντε (5) καθώς κρίνεται θεμιτό να χρησιμοποιηθούν τα στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση του «γκρουπ των τεσσάρων» (G4 Group) με σκοπό την μελέτη διαχείρισης κινδύνων μιας ενδεχόμενης μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας μέσα από τις προτάσεις των τεσσάρων αυτών κρατών.

Ο λόγος που θα πρέπει να πραγματοποιηθεί μια τέτοια μελέτη, επαφίεται στο γεγονός πως μια απόπειρα αλλαγής της δομής, των κανόνων λειτουργίας και των πρακτικών του Συμβουλίου, ενέχει ρίσκο εξέχουσας σημασίας. Έτσι, με σκοπό την επίτευξη του οφέλους, που στην προκειμένη περίπτωση είναι η «ορθή» μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας, και με γνώμονα την αποφυγή ή πρόληψη αρνητικών αποφάσεων που ίσως περιέχουν κίνδυνο ή μπορεί να οδηγήσουν σε κρίση, η σημασία της πραγματοποίησης μιας διαδικασίας διαχείρισης κινδύνων είναι πολύ σημαντική (IRGC, 2017).

7.2 Αναγνώριση κινδύνων

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρηθεί η αναγνώριση και η ανάλυση των κινδύνων αυτών που είναι πιθανόν να προκύψουν από την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, εάν αυτή πραγματοποιηθεί εντός των πλαισίων του μεταρρυθμιστικού προγράμματος του «Γκρουπ των τεσσάρων» (G4 group).

Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψιν ώστε να αποδοθούν οι συγκεκριμένοι κίνδυνοι προέρχονται από την μελέτη που έχει γίνει στα προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας διπλωματικής εργασίας, από τα χαρακτηριστικά του πρότυπου μεθόδου διοίκησης ISO 31000 (Chountalas,2022), από το πρότυπο διαχείρισης κινδύνων του IRGC (International Risk Governance Council), όπως επίσης και από την μεθοδολογία αναγνώρισης κινδύνων όπως εκείνη παρουσιάζεται στην ετήσια έκθεση “The Global Risks Report 2023 18th Edition” του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (World Economic Forum).

Ως εκ των παραπάνω, από την αναγνώριση κινδύνων προκύπτει πως οι πιθανοί κίνδυνοι μιας μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας υπό το μοντέλο του «Γκρουπ των τεσσάρων» (G4 group) είναι:

- Η αλλαγή του Διεθνούς συστήματος.
- Η αδυναμία λήψης αποφάσεων από το Συμβούλιο Ασφαλείας.
- Οι μεταβολές στις διμερές σχέσεις των μόνιμων μελών του Συμβουλίου.
- Η αποδυνάμωση των δράσεων του Συμβουλίου.
- Η περαιτέρω έλλειψη φερεγγυότητας.
- Η Αρνητική στάση τρίτων κρατών.
- Η σύγκρουση συμφερόντων.
- Οι γεωοικονομικές συγκρούσεις.
- Οι γεωπολιτικές διενέξεις.
- Η αποδυνάμωση της λειτουργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

7.2.1 Αλλαγή του διεθνούς συστήματος

Το σημερινό διεθνές σύστημα είναι απόρροια των στρατηγικών βλέψεων, θέσεων και δράσεων των νικητήριων δυνάμεων του Δευτέρου Παγκοσμίου πολέμου. Η οποιαδήποτε αλλαγή συνέβαινε στο Συμβούλιο Ασφαλείας θα έφερνε ανακατατάξεις στην ισορροπία ισχύος λόγω της ανακατάταξης του συσχετισμού δυνάμεων που θα προκύψει από την ισχυροποίηση νέων κρατών πέραν των πέντε (5) μόνιμων μελών εντός του συμβουλίου.

7.2.2 Αδυναμία λήψης αποφάσεων από το Συμβούλιο Ασφαλείας.

Αυξάνοντας τον αριθμό των μόνιμων και μη μόνιμων μελών του συμβουλίου, θα μπορούσε να ενέχει ο κίνδυνος της αδυναμίας λήψης σημαντικών αποφάσεων λόγω της «πολυφωνίας», δηλαδή των πολλών και διαφορετικών θέσεων, που θα υφίσταται στις διαπραγματευτικές διαδικασίες και στις ψηφοφορίες.

7.2.3 Μεταβολές στις διμερές σχέσεις των μόνιμων μελών του Συμβουλίου.

Η εισχώρηση νέων μόνιμων μελών στο Συμβούλιο Ασφαλείας, που θα επιφέρει νέες διαπραγματευτικές δυναμικές εντός του Συμβουλίου, θα μπορούσε να επιφέρει μια πιθανή μεταστροφή των διμερών σχέσεων

μεταξύ των μόνιμων μελών, λόγω της σύγκλισης ή απόκλισης τόσο των σχέσεων που έχουν μεταξύ τους τα μόνιμα μέλη, αλλά και το καθεστώς σχέσεων που θα έχουν τα νέα μέλη με τα ήδη υφιστάμενα, όπως επίσης και αναμεταξύ τους τα νέα αυτά μέλη.

7.2.4 Αποδυνάμωση των δράσεων του Συμβουλίου.

Καθώς το Συμβούλιο Ασφαλείας στηρίζεται στην θετική ψήφο ή την αποχή όλων των μόνιμων μελών ώστε να υιοθετήσει ψηφίσματα, η αύξηση των μόνιμων μελών θα μπορούσε να επιφέρει τον κίνδυνο της περαιτέρω αδυναμίας λήψης αποφάσεων και δράσεων. Αυτό θα συνέβαινε διότι εάν υπήρχαν περισσότερα μόνιμα μέλη, οι θέσεις, οι βλέψεις και οι στρατηγικές εντός του Συμβουλίου θα ήταν περισσότερες, ζήτημα το οποίο θα δυσχέραινε την έννοια της ομοφωνίας.

7.2.5 Περαιτέρω έλλειψη φερεγγυότητας.

Αλλάζοντας την σύσταση και τις δομές λειτουργίας του Συμβουλίου Ασφαλείας, είναι πιθανό να αυξηθεί η ήδη υπάρχουσα αντίληψη περί έλλειψη φερεγγυότητας και «απάθειας» που έχει υιοθετηθεί από την κοινή γνώμη γύρω από την ύπαρξη του Συμβουλίου, λόγω της εισχώρησης σε αυτό κρατών τα οποία δεν είναι κοινώς αποδεκτά ως ισχυρά κράτη.

7.2.6 Αρνητική στάση τρίτων κρατών.

Ένας κίνδυνος που θα μπορούσε να προκύψει από την αναδιοργάνωση του Συμβουλίου Ασφαλείας, είναι η αρνητική στάση κρατών που έχουν την βλέψη να εισχωρήσουν σε αυτό ως μόνιμα μέλη και δεν το καταφέρουν. Ισχυριζόμενα πως θα έπρεπε εκείνα να είναι στην θέση των νέων μελών, είναι πιθανό να ενεργήσουν με αρνητικό τρόπο απέναντι στις πολιτικές του Συμβουλίου Ασφαλείας λόγω της μη εκπλήρωσης της δικής τους πολιτικής εισχώρησης.

7.2.7 Σύγκρουση συμφερόντων.

Ο όρος σύγκρουση συμφερόντων παραπέμπει στις διαφορετικές προοπτικές που θα αποβλέπει το κάθε μέλος του Συμβουλίου ως προς αυτό. Καθώς τα μόνιμα μέλη, νέα και ήδη υπάρχοντα, αλλά και τα μη μόνιμα έχουν τις δικές τους θέσεις ως προς την κατεύθυνση και την λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας. Είναι λοιπόν λογική, μια σύγκρουση μεταξύ των μελών λόγω των διαφορετικών θέσεων και ερμηνειών για τα ζητήματα διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

7.2.8 Γεωοικονομικές συγκρούσεις.

Μέσα στα πλαίσια των νέων συσχετισμών που θα προκύψουν από μια μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας, υπάρχει ο κίνδυνος της ανάδυσης γεωοικονομικών συγκρούσεων και ανταγωνισμών. Η δράσεις αύξησης των γεωοικονομικών σφαιρών επιρροής και η απόκτηση πλεονεκτημάτων οικονομικού χαρακτήρα είναι ένα πεδίο στο οποίο θα μπορούσαν τα μέλη του Συμβουλίου, ειδικά τα μόνιμα, να προβούν ώστε να αποκτήσουν μεγαλύτερη ισχύ και διαπραγματευτική ικανότητα εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας και να μειώσουν ταυτόχρονα την ισχύ των άλλων μελών.

7.2.9 Γεωπολιτικές διενέξεις.

Ο κίνδυνος των γεωπολιτικών διενέξεων πηγάζει από το γεγονός των διαφορετικών και αντικρουόμενων ενίοτε στρατηγικών, διεκδικήσεων και συμμαχιών. Η ύπαρξη περισσότερων μελών, κυρίως μόνιμου καθεστώτος, θα εντείνει αυτές τις αντικρουόμενες θέσεις και ως εκ τούτου θα υπάρξει ο κίνδυνος της μη επίλυσης και μη υιοθέτησης ψηφισμάτων και δράσεων λόγω της προσπάθειας των μελών να προασπίσουν τα εθνικά ή συμμαχικά τους συμφέροντα, με αποτέλεσμα την ύπαρξη περισσότερων γεωπολιτικών διενέξεων και κρίσεων.

7.2.10 αποδυνάμωση της λειτουργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Ο κίνδυνος αυτός πηγάζει από τα δικαιώματα που απολαμβάνουν τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας και της ευρύτερης χρήσης τους στον οργανισμό. Λόγω της διασύνδεσης των δύο κυριότερων οργάνων του Ο.Η.Ε., της Γενικής Συνέλευσης και του Συμβουλίου, υπάρχει ο κίνδυνος της δυσλειτουργίας συγκεκριμένων διαδικασιών της συνέλευσης λόγω της αλόγιστης και κακής χρήσης του δικαιώματος της αρνησικυρίας (veto) από τα μόνιμα μέλη με σκοπό την διπλωματική πίεση για την επίτευξη των δικών τους θέσεων.

8 Μήτρα κινδύνων (Risk matrix)

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει η παράθεση και η επεξήγηση των κινδύνων που αναλύθηκαν στο κεφάλαιο έξι (6) εντός ενός πίνακα, ο οποίος αναφέρεται στην πιθανότητα, στον αντίκτυπο και την σημαντικότητα του κάθε κινδύνου, καθώς και μιας ενδεικτικής μήτρας κινδύνων. Η μήτρα κινδύνων, καθώς και ο πίνακας πιθανότητας – αντίκτυπου είναι υποκειμενικοί. Τα αποτελέσματα προέρχονται από την μελέτη του ζητήματος της παρούσας εργασίας, ενώ η εκτίμηση του αντίκτυπου του κάθε κινδύνου έρχεται με γνώμονα την αποφυγή κινδύνων ή κρίσεων σε μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Πίνακας 8.1 πιθανότητας – αντίκτυπου.

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ	ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ	ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ
A	αλλαγή του Διεθνούς συστήματος.	5	3	15
B	αδυναμία λήψης αποφάσεων από το Συμβούλιο Ασφαλείας.	4	4	16
Γ	μεταβολές στις διμερές σχέσεις των μόνιμων μελών του Συμβουλίου.	3	4	12
Δ	αποδυνάμωση των δράσεων του Συμβουλίου.	3	5	15
E	περαιτέρω έλλειψη φερεγγυότητας.	2	3	6
ΣΤ	Αρνητική στάση τρίτων κρατών.	4	2	8
Z	σύγκρουση συμφερόντων.	5	4	20
H	γεωοικονομικές συγκρούσεις.	3	4	12

Θ	γεωπολιτικές διενέξεις.	2	5	10
I	αποδυνάμωση της λειτουργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.	1	3	3

Πίνακας 8.2 Πίνακας ερμηνείας.

ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ	ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ
5	ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΗ	ΠΟΛΥ ΜΕΓΑΛΟΣ
4	ΜΕΓΑΛΗ	ΜΕΓΑΛΟΣ
3	ΜΕΣΑΙΑ	ΜΕΣΑΙΟΣ
2	ΧΑΜΗΛΗ	ΜΙΚΡΟΣ
1	ΠΟΛΥ ΧΑΜΗΛΗ	ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΟΣ

Ο πίνακας 7.1 εξετάζει την πιθανότητα εκδήλωσης, τον αντίκτυπο της εκδήλωσης αλλά και την σημαντικότητα του κάθε κινδύνου. Ο πίνακας 7.2 παραθέτει την κλίμακα χαρακτηρισμού ένα (1) έως πέντε (5) των κινδύνων αυτών όπως επίσης και το πως ερμηνεύεται ο κάθε χαρακτηρισμός ως προς την πιθανότητα και τον αντίκτυπο. Η σημαντικότητα του κάθε κινδύνου, έρχεται μέσα από τον πολλαπλασιασμό της πιθανότητας και του αντικτύπου. Η κλίμακα ένα (1) έως πέντε (5) επιλέχθηκε με σκοπό να δείξει το εύρος πιθανότητας – αντικτύπου που μπορεί να έχουν οι άνωθεν κίνδυνοι. Καθώς μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας μπορεί μόνο κατά προσέγγιση να εξεταστεί, έτσι και οι κίνδυνοι που ενδεχόμενα μπορεί να προκύψουν, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν σε μια κλίμακα μικρού εύρους.

Ο χαρακτηρισμός του κάθε κινδύνου έγινε με βάση την μελέτη των προηγούμενων κεφαλαίων. Ο κίνδυνος Α έχει χαρακτηριστεί με πιθανότητα πέντε (5) καθώς μια τόσο μεγάλη σειρά αλλαγών στο σημαντικότερο όργανο του Ο.Η.Ε. θα έφερνε και μεταβολές στο πως αντιμετωπίζονται τα ζητήματα ασφαλείας εντός του Συμβουλίου Ασφαλείας και αντίκτυπο τρία (3) διότι η μεταρρυθμιστική διαδικασία προϋποθέτει την σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας των κρατών – μελών του οργανισμού, όπως επίσης και μια ισχυρή προεργασία υλοποίησης. Ο κίνδυνος Β έχει πιθανότητα τέσσερα (4) γιατί η όποια μεταρρύθμιση του Συμβουλίου, έχει τον κίνδυνο της μη υιοθέτησης αποφάσεων λόγω των πολλών διαφορετικών (και ίσως αντικρουόμενων) θέσεων των μελών επάνω στα ζητήματα προς ψηφοφορία και αντίκτυπο τέσσερα (4) διότι θα ήταν ασύμφορο και δυσλειτουργικό για το Συμβούλιο να μην μπορεί να παίρνει αποφάσεις λόγω της «πολυφωνίας» αυτής. Ο κίνδυνος Γ πιθανολογείται με τρία (3) διότι η εισχώρηση νέων μελών στο Συμβούλιο, ειδικά μόνιμων, θα άλλαζε την οπτική και τις σχέσεις του κάθε κράτους – μέλους ως προς τα υπόλοιπα λόγω της μεταβολής ισχύος που θα πραγματοποιούνταν για κάθε μέλος ξεχωριστά αλλά και περιφερειακά. Ο αντίκτυπος του κινδύνου Γ χαρακτηρίζεται ως τέσσερα (4)

γιατί μια τέτοια αλλαγή οπτικής μεταξύ των μόνιμων μελών θα μείωνε την δυναμική του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις μεταξύ τους σχέσεις. Ο κίνδυνος Δ έχει πιθανότητα τρία (3) γιατί παρά τα ασταθές τοπίο που θα προξενήσει η μεταρρύθμιση εντός του Συμβουλίου, θεωρείται ως δεδομένο πως οι αλλαγές αυτές γίνονται με γνώμονα την αναβάθμιση της λειτουργίας και την ευρύτερη αντιπροσώπευση εντός του. Ο αντίκτυπος λογίζεται ως πέντε (5) διότι εάν εκδηλωθεί αυτός ο κίνδυνος το συμβούλιο όχι μόνο δεν θα μπορεί να υιοθετεί ψηφίσματα αλλά δεν θα μπορεί να ενεργήσει και πάνω σε αυτά.

Στην συνέχεια, ο κίνδυνος Ε χαρακτηρίζεται με πιθανότητα δύο (2) διότι η όλη συζήτηση περί μεταρρύθμισης πηγάζει και από την έλλειψη φερεγγυότητας που εκφράζεται από την διεθνή κοινότητα ως προς τις αποφάσεις και τις δράσεις του Συμβουλίου. Ο αντίκτυπος, τρία (3), δίνεται λόγω της πολυπλοκότητας του εγχειρήματος της μεταρρύθμισης και όπως ειπώθηκε της ήδη υπάρχουσας δυσπιστίας. Ο κίνδυνος ΣΤ έχει την πιθανότητα τέσσερα (4) γιατί είναι λογικό τα κράτη τα οποία έχουν την δυναμική και την βλέψη να εισχωρήσουν ως μόνιμα μέλη και δεν το καταφέρουν να εκφέρουν μια αρνητική στάση και ρητορική ως προς την μεταρρύθμιση του Συμβουλίου. Ο αντίκτυπος δηλώνεται ως δύο (2) γιατί το Συμβούλιο Ασφαλείας θα μπορέσει να συνεχίσει κανονικά την λειτουργία του, παρά τις αρνητικές αυτές στάσεις. Ο κίνδυνος Ζ έχει την πιθανότητα εκδήλωσης πέντε (5) καθώς είναι βέβαιο πως καθώς το κάθε μέλος έχει την δική του «ατζέντα» να προωθήσει εντός του Συμβουλίου, θα υπάρξουν αντικρουόμενες στρατηγικές και συμφέροντα στα ζητήματα προς συζήτηση και αντίκτυπο τέσσερα (4) γιατί παρά τις όποιες αντίθετες θέσεις, το Συμβούλιο Ασφαλείας διακατέχεται από ένα συγκεκριμένο πλαίσιο αποστολής και λειτουργίας. Ο κίνδυνος Η έχει πιθανότητα τρία (3) καθώς η απόκτηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων έναντι των άλλων μελών του Συμβουλίου σημαίνει αύξηση διαπραγματευτικής ισχύος. Ο αντίκτυπος είναι τέσσερα (4) γιατί η έναρξη ενός γεωοικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ των μόνιμων κυρίως μελών θα αποδυνάμωνε τόσο την λειτουργία του Συμβουλίου, όσο και την έννοια της συλλογικής εμπιστοσύνης μεταξύ όλων των μελών.

Ο κίνδυνος Θ έχει την πιθανότητα δύο (2) γιατί στον σύγχρονο κόσμο η πλειοψηφία των κρατών και ειδικά των κρατών με μεγάλη ισχύ, αποζητούν την αποφυγή μιας γεωπολιτικής διένεξης ή κρίσης. Ο αντίκτυπος όμως, που λογίζεται ως πέντε (5), θα ήταν πολύ επιζήμιος γιατί μια γεωπολιτική διένεξη μεταξύ δύο περισσοτέρων μελών θα ήταν καταστροφική τόσο για την λειτουργία του Συμβουλίου, όσο και για την διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Τέλος, ο κίνδυνος Ι χαρακτηρίζεται ως ένα (1) γιατί η μεταρρυθμιστική διαδικασία του Συμβουλίου Ασφαλείας που είναι υπό εξέταση προβλέπει την μη κατοχή του δικαιώματος της αρνησικυρίας (veto) από τα νέα μόνιμα μέλη για τα πρώτα δεκαπέντε (15) χρόνια και ο αντίκτυπος λογίζεται ως τρία (3) γιατί αν εκδηλωθεί ο κίνδυνος, η κακή χρήση των δικαιωμάτων των μόνιμων μελών θα οδηγήσει στην υπολειτουργία των οργάνων του Ο.Η.Ε. σχετικά με πολύ συγκεκριμένα και ειδικά ζητήματα που έχουν προαναφερθεί σε παραπάνω κεφάλαια.

Πίνακας 8.3 Μήτρα κινδύνων.

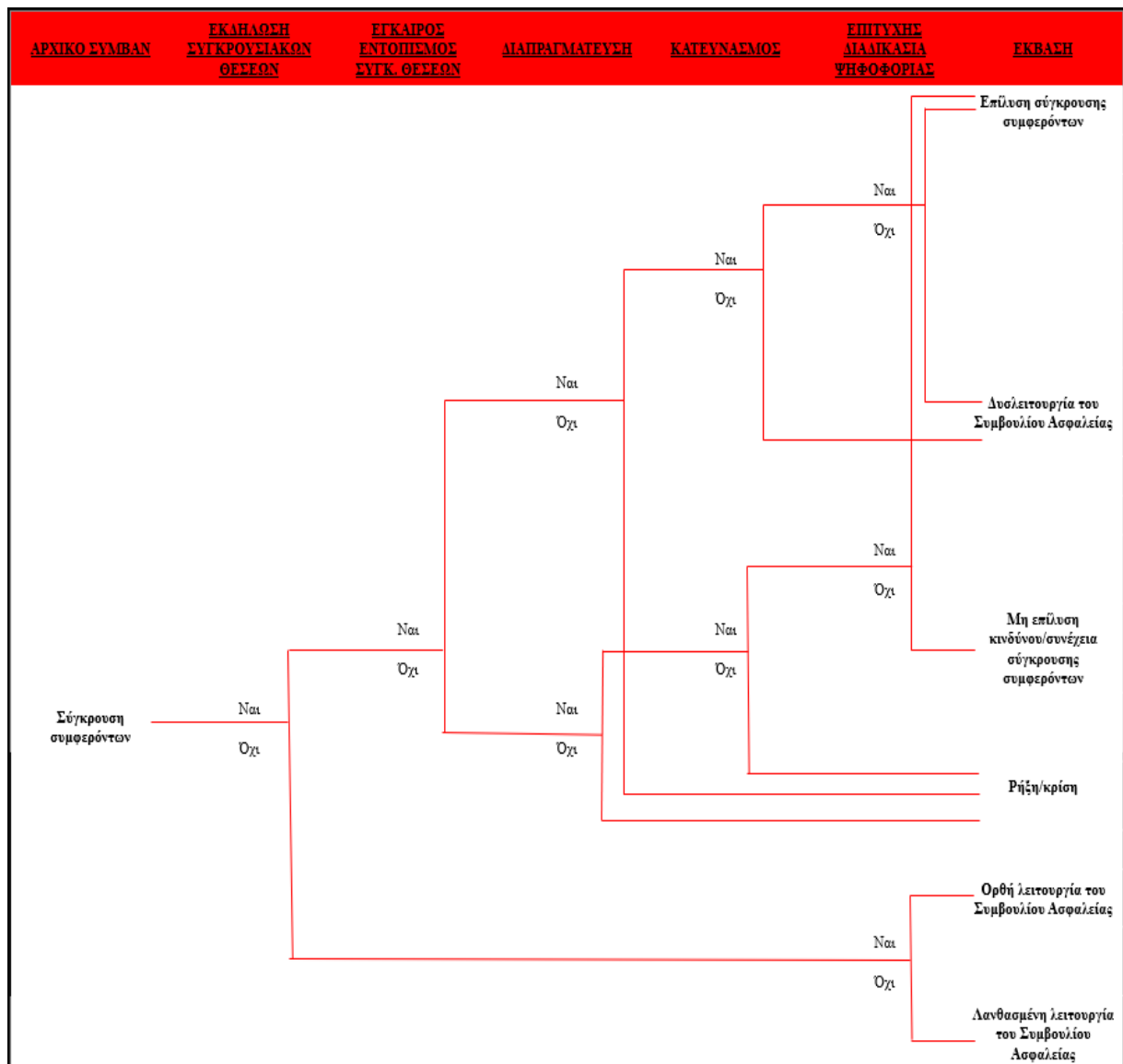
Αντίκτυπος ← Πιθανότητα ↓	Πολύ μικρός	Μικρός	Μεσαίος	Μεγάλος	Πολύ μεγάλος
Πολύ μεγάλη			A	Z	
Μεγάλη		ΣΤ		B	
Μεσαία				Γ,Η	Δ
Χαμηλή			E		Θ
Πολύ χαμηλή			I		

9 Δένδρο γεγονότων (Event tree)

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστεί μια ανάλυση δένδρου γεγονότων (Event Tree Analysis). Η ανάλυση αυτή αποτελεί για την διαχείριση κινδύνων ένα μέσον κατά το οποίο ένας κίνδυνος μπορεί να αναλυθεί με επαγωγική μέθοδο ως προς τις συνέπειες του. Ο κίνδυνος προς ανάλυση είναι το αρχικό γεγονός, ενώ κατά την συνέχεια παρατίθενται οι εκβάσεις σεναρίων και απαντώνται αρνητικά ή θετικά. Σκοπός της ανάλυσης αυτής είναι η αποτροπή των πιο σοβαρών συνεπειών του κινδύνου που εξετάζεται. (Rausand, 2003)

Μέσα από την μελέτη που έχει γίνει στα προηγούμενα κεφάλαια, η ενδεικτική αυτή ανάλυση δένδρου γεγονότων (Event Tree Analysis) θα πραγματοποιηθεί για τον κίνδυνο που κατέχει την μεγαλύτερη σημαντικότητα. Στην περίπτωση της παρούσας εργασίας ο κίνδυνος αυτός είναι η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ δύο ή περισσότερων μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Πίνακας 9.1 Δένδρο γεγονότων

10 Συμπεράσματα

Σύμφωνα με την έρευνα και την μελέτη που πραγματοποιήθηκε στα κεφάλαια αυτής της εργασίας μπορούν να παρατεθούν κάποια σημαντικά συμπεράσματα. Το κύριο συμπέρασμα που προκύπτει είναι αυτό της σημαντικότητας της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι παθογένειες και τα προβλήματα λειτουργίας του Συμβουλίου και κατ' επέκταση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, πηγάζουν από την αδιαλλαξία των κρατών, κυρίως των μόνιμων μελών, να προσχωρήσουν σε μια ουσιαστική συζήτηση μεταρρύθμισης, λόγω των εθνικών συμφερόντων και διεκδικήσεων τους, όπως επίσης και από την «γραφειοκρατική» και αμιγώς θεωρητική στάση που επιλέγει να υιοθετεί ο Ο.Η.Ε. σχετικά με το ζήτημα με σκοπό την προάσπιση ισορροπιών μεταξύ των κρατών – μελών και την εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού.

Η αναγκαιότητα και η σημαντικότητα της μεταρρύθμισης είναι υπαρκτή. Ο συνεχώς μεταβαλλόμενος χαρακτήρας του διεθνούς συστήματος του σήμερα, κατά τις επιστημονικές και πολιτικές θεωρήσεις, δεν αφήνει πολλά περιθώρια στασιμότητας. Φαινόμενα όπως η μετάλλαξη της φύσης του πολέμου, οι αλληπάλληλες παγκόσμιες οικονομικές κρίσεις, η κλιματική αλλαγή είναι φαινόμενα που γεννούν νέους έντονους ανταγωνισμούς, κρίσεις και συγκρούσεις. Οπότε, όπως αναφέρεται από την πλειοψηφία τόσο των κρατών – μελών, από πρόσωπα που εμπλέκονται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων του Ο.Η.Ε αλλά και από ακαδημαϊκούς κύκλους, θα πρέπει όχι μόνο να τονιστεί η επείγουσα κατάσταση στασιμότητας που επικρατεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αλλά επίσης και η αναγκαιότητα μεταρρύθμισης τόσο προς την κατεύθυνση επίλυσης των παθογενειών, όσο και ως προς την αναγκαιότητα μεταρρυθμίσεων με στόχο την ένταξη νέων στρατηγικών και μεθόδων αντιμετώπισης των νέας μορφής προκλήσεων.

Έπειτα, μέσα από την μελέτη της περίπτωσης του «Γκρουπ των Τεσσάρων» (G4 Group) μπορούν να εκμαιευθούν επιπλέον συμπεράσματα. Πέραν των διακηρύξεων περί εκδημοκρατισμού, πολυφωνίας, γεωγραφικής κατάταξης και νομιμότητας, ο κύριος παράγοντας που ώθησε τα τέσσερα κράτη αυτά να συνασπιστούν το 2005, είναι το καθεστώς μονιμότητας στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Καθώς το διεθνές σύστημα σταμάτησε, κατά τις αρχές του Εικοστού Πρώτου Αιώνα, να είναι μια πλάστιγγα που γυρνούσε είτε προς την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών, είτε προς την Ε.Σ.Σ.Δ. και τα ζητήματα ασφάλειας άλλαξαν άρδην, η αναγκαιότητα των αναδυόμενων κρατών για μεγαλύτερη εμπλοκή στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων έγινε πιο έντονη. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το «γκρουπ των Τεσσάρων», επιδιώκει μέσα από την συζήτηση μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας να πετύχει την εισχώρηση των μελών του σε αυτό ως μόνιμα μέλη με σκοπό την μεγαλύτερη εμπλοκή στους τρόπους λήψης αποφάσεων, την ενδεχόμενη συνεισφορά τους στις νέες στρατηγικές και δράσεις περί συλλογικής ασφάλειας που απαιτεί το σημερινό πολύπλοκο διεθνές σύστημα, αλλά και την προώθηση των εθνικών τους και συμμαχικών συμφερόντων τους.

Έπειτα, η διαχείριση της διακινδύνευσης στην διεθνή πολιτική προσδίδει και άλλα συμπεράσματα επάνω στο ζήτημα της μεταρρύθμισης. Για αρχή δείχνει εκ νέου την σημαντικότητα αλλά και το ρίσκο που υπάρχει σε ένα εγχείρημα όπως αυτό της μεταρρύθμισης. Στην συνέχεια η αναγνώριση και εκτίμηση κινδύνων που πραγματοποιήθηκε εκτίμα τόσο το ότι είναι πολύ σημαντικό πριν από κάθε προσπάθεια μεταρρύθμισης να έχει προηγηθεί μια εκ βαθέως διαχείριση κινδύνων με σκοπό την μείωση ή εξάλειψη των κινδύνων και των πιθανών κρίσεων που μπορεί να προκύψουν. Αυτό πρέπει να συμβεί καθώς από την μελέτη των κινδύνων φάνηκε πως τα όποια προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από μια ενδεχόμενη μεταρρύθμιση δεν αναφέρονται μόνο στην λειτουργία του Συμβουλίου Ασφαλείας, αλλά και σε ένα πολύπλευρο φάσμα διακρατικών σχέσεων μεταξύ των μελών του Συμβουλίου, τρίτων κρατών αλλά και της διεθνούς κοινότητας στο σύνολο της.

Εν κατακλείδι, φαίνεται πως δεν μπορεί να απαντηθεί ακόμα με απόλυτη σαφήνεια το εάν πρέπει ο Ο.Η.Ε. να προχωρήσει σε μια μεταρρύθμιση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Μπορεί να ειπωθεί όμως ότι μέσα στα πλαίσια των συνεχών μεταβολών, της αυξομείωσης ισχύος μεταξύ των κρατών και των νέων προκλήσεων που αναδύονται στο διεθνές στερέωμα, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών όντως αποζητά τρόπους να «σταθεί» και να λειτουργήσει αποτελεσματικά μέσα στα ζητήματα διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας του 21^{ου} αιώνα. Άρα, το ζήτημα της μεταρρύθμισης του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι ένα από τα σπουδαιότερα ζητήματα που ταλανίζει τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών.

Κατάλογος Πηγών

- Agenda for Peace. (2022). Japan's views, priorities, and recommendations for a new agenda for peace. United Nations. <https://dppa.un.org/sites/default/files/japan.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Assembly of the African Union. (2010). Assembly/AU/Dec.268-288 (XIV). African Union. https://au.int/sites/default/files/decisions/9561-assembly_en_31_january_2_february_2010_bcp_assembly_of_the_african_union_fourteenth_ordinary_session.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Baccarini, M. (2017). Informal reform of the United Nations Security Council. Pontificia Universidade Catolica do Rio de Janeiro. <https://doi.org/10.1590/S0102-8529.2017400100005>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Bildt, C. (2011). Dag Hammarskjöld and the United Nations peacekeeping. UN Chronicle. https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/un_chronicle_carl_bildt_article.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Butler, R. (2012). Reform of the United Nations Security Council. The Penn State Journal of Law & International Affairs. <https://elibrary.law.psu.edu/jlia/vol1/iss1/2/>. Πρόσβαση: 12/9/2023
- Chen, C. (2022). The reform of the UN Security Council: How to balance legitimacy and efficiency. SHS Web for Conferences. [The Reform of the UN Security Council: How to Balance Legitimacy and Efficiency \(shs-conferences.org\)](https://shs-conferences.org/). Πρόσβαση: 5/9/2023
- Dabhade, M. (2017). India's pursuit of United Nations Security Council reforms. Rising Powers Quarterly Volume 2, Issue 3. <https://risingpowersproject.com/files/wp-content/uploads/2017/11/vol2.3-dabhade.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Department of Peacekeeping Operations. (2008). United Nations peacekeeping operations principles and guidelines. United Nations. https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Einsiedel, S. Malone, D. Ugarte, B. (2015). The UN Security Council in the 21st century. Lynne Rienner Publishers. <https://www.rienner.com/uploads/55f1a23ac18a6.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- G4 Group. (2005). Resolution A/59/L.64. United Nations General Assembly. https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/A_59_L64.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- General Assembly. (2005). Resolution A/RES/60/1. United Nations General Assembly. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/PDF/N0548760.pdf?OpenElement>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Ghali, b. (1992). An agenda for peace: Preventive diplomacy, peacemaking and peacekeeping. United Nations Security Council. <https://digitallibrary.un.org/record/145749>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Harder, A. (2015). Not at the cost of China: New evidence regarding US proposals to Nehru for joining the United Nations Security Council. Woodrow Wilson International Center of Scholars.

- https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/publication/cwihp_working_paper_76_not_at_the_cost_of_china.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Heading, S. (2023). The global risks report 2023 18th edition. World Economic Forum. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2023.pdf?_gl=1*_egt4zi*_up*_MQ..&gclid=CjwKCAjwo9unBhBTEiwAipC111NJ4SZrDm1LDy_qylooz3MpBsEWkUk19qjaSFfK_a2w3XBN07EtWhoCNGoQAvD_BwE. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Ikenberry, G. J. (2001). After victory: Institutions, strategic restraint, and the rebuilding of order after major wars, new edition. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv3znx0v>. Πρόσβαση: 12/9/2023
- IRGC. (2017). Introduction to the IRGC risk governance framework, revised version. EPFL International Risk Governance Center. [Introduction to the IRGC Risk Governance Framework \(epfl.ch\)](https://www.epfl.ch/irgc/introduction-to-the-irgc-risk-governance-framework/). Πρόσβαση: 5/9/2023
- Katsuno, M. (2012). Japan's quest of a permanent seat on the United Nations Security Council. Friedrich Ebert Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/id/09024.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Kendall, F. (2017). Department of defense risk, issue, and opportunity management guide of defense acquisition programs. Office of the Deputy Assistant Secretary of Defense. <https://acqnotes.com/wp-content/uploads/2017/07/DoD-Risk-Issue-and-Opportunity-Management-Guide-Jan-2017.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Kyriazoglou, J. (2007). A risk management standard. The Institute of Risk Management. https://www.theirm.org/media/6830/risk_management_standard_greek_000.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Lehne, S. (2012). The big three in EU foreign policy. The Carnegie Papers. https://carnegieendowment.org/files/eu_big_three1.pdf. Πρόσβαση: 12/9/2023
- Leendertse, A. (2023). Joint Statement of the G4 (Brazil, Germany, India, Japan), Intergovernmental Negotiations on Security Council reform. Permanent Mission of the Federal Republic of Germany to the United Nations. <https://new-york-un.diplo.de/un-en/-/2586916>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Lei, X. (2014). China as permanent member of the United Nations Security Council. Friedrich Ebert Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/iez/10740.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Murthy, C. (2011). India as a non – permanent member of the UN Security Council in 2011-2012. Friedrich Ebert Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/iez/08143.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Note by the president of the Security Council. (2006). S/2006/507/. United Nations Security Council. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/435/44/PDF/N0643544.pdf?OpenElement>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- O'Neill, B. (1996). Power and satisfaction in the United Nations Security Council. The Journal of Conflict Resolution. Sage Publications. [Power and Satisfaction in the United Nations Security Council \(jstor.org\)](https://www.jstor.org/stable/1352000). Πρόσβαση: 5/9/2023
- Overview of the General Assembly Documents. (2004). A/59/565. United Nations General Assembly. <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/CPR%20A%2059%20565.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023

- Press release GA/10367. (2005). General Assembly opens debate on ‘group of four’ – sponsored draft resolution on Security Council reform. United Nations Meetings Coverage and Press Releases. <https://press.un.org/en/2005/ga10367.doc.htm>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Press release GA/9228. (1997). Assembly president proposes increase in security council membership to 24 by adding 5 permanent, 4 non – permanent members. United Nations Meetings Coverage and Press Releases. <https://press.un.org/en/1997/19970320.ga9228.html>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Rausand, M. (2004). System reliability theory: models, statistical methods and applications, second edition. Wiley – Interscience. <http://galaxy.agh.edu.pl/~kito/ABD/System%20Reliability%20Theory%20Models%20and%20Statistical%20Methods.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Report of the Secretary General. (2005). In larger freedom: towards development, security, and human rights for all. United Nations General Assembly. <https://digitallibrary.un.org/record/550204>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Sayward, A. (2018). The United Nations in international history. Journal of Contemporary History. [Amy L. Sayward, The United Nations in International History - Quincy Cloet, 2018 \(sagepub.com\)](https://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav?path=/journals/journal-of-contemporary-history/vol48-no1-2018/amy-l-sayward-the-united-nations-in-international-history-quinicy-cloet-2018). Πρόσβαση: 5/9/2023
- Security Council. (1950). Resolution 83 of June 1950. United Nations Digital Library. <https://digitallibrary.un.org/record/112026>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Security Council. (1982). Provisional rules of the United Nations Security Council. United Nations Publication. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N83/400/17/IMG/N8340017.pdf?OpenElement>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Security Council. (1990). Resolution 661 The situation between Iraq and Kuwait. United Nations Digital Library. <https://digitallibrary.un.org/record/94221>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Seker, A. (1999). The fallacy of multilateralism: The United Nations’ involvement in the gulf war and its aftermath. Perceptions. Journal of International Affairs. <http://sam.gov.tr/pdf/perceptions/Volume-IV/june-august-1999/AylinSeker.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Seppo, A. (2017). From guilt to responsibility and beyond? Change in German strategic culture after the end of the cold war. University of Helsinki. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/467f45bb-b8fb-4d47-be87-efce5f6abaa5/content>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Smith, C. (2006). Politics and process at the United Nations: The global dance. Lynne Rienner Publishers. <https://www.rienner.com/uploads/47d958f8700e6.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Tomova, N. (2014). History and structure of the United Nations. University of Bologna. https://www.academia.edu/16995894/History_and_Structure_of_the_United_Nations. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Tomuschat, C. (2008). Uniting for Peace. United Nations Audiovisual Library of International Law. https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ufp/ufp_e.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- United Nations Visitor Centre. (2017). Welcome to the United Nations. United Nations. https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/visitorcentre_booklet_english_web_2017-2.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023

- Unrwa. (2014). Education reform strategy – 2013 progress report. UNRWA.
https://www.unrwa.org/sites/default/files/2013_education_reform_report_-_10_april_14_subcom.pdf. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Vieira, D. (2018). Expanding the oligarchy: The G4 and the United Nations Security Council. International Journal of Current Research.
<https://www.journalcra.com/sites/default/files/issue-pdf/28206.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023
- Wouters, J. Ruys, T. (2005). Security Council reform: A new veto for a new century?. Royal Institute for International Relations. <https://aei.pitt.edu/8980/1/ep9.pdf>. Πρόσβαση: 5/9/2023